

Cerkveni

GLASILO SLOVEN
SKIH CERKVENIH
GLASBENIKOV

Glasbenik

ŠT. 11, 12

NOVEMBER ♦ 1939 ♦ DECEMBER

LETO 62

Dr. Alojzij Merhar:

Ob Riharjevem spomeniku.

(Postavljenem 1864, prenovljenem in prenesenem 1938.)

Lani smo se v »Cerkvenem Glasbeniku« ob 75 letnici spomnili Riharjeve smrti, letos naj se ob enaki obletnici ustavimo ob Riharjevem spomeniku, ki so mu ga leto potem postavili njegovi častilci. Prva pobuda za zbiranje prostovoljnih prispevkov je prišla iz duhovniških in učiteljskih krogov v »Zgodnji Danici« 10. svečana 1864 s podpisom Rodoljub Podratitovski.

»Ni ga omikanega naroda na svetu, ki bi se ne oziral s ponosom na svoje slavne može. Časti in spoštuje jih v življenju, pa tudi ob smrti jih ne pozabi... ljubezen sega čez meje groba. Da se nam pa, bratje Slovenci, ne bo očitalo, da smo mrzli, neotesani, nehvaležni, vas spomnim ene reči, ki ni majhna in nam ne sme biti majhna... Preteklo je že nekaj mesecev, kar je zakrila res veliko prezgodnja gomila — umrle ostanke slavnega našega Gregorija Riharja, in groba njegovega ne zaznamuje sedaj še nikakršen spomenik. Ta reč naj se pač nikar preveč ne zastara!... Le pomislimo, če bi prišel čez leto in dan kak sloveč Slovan v Ljubljano in bi rekel kakemu narodnemu veljaku: Pospremite me na grob Riharjev; pa bi ga kmalu ne vedel peljati kam, ali ne bi bil potem graje vreden ves narod? — Rajni Rihar je bil naše gore list, slaven mož, slaven skladatelj, ljubljeneč naroda. Narodova dolžnost je torej, da njega ne pozabi. Narod sam naj zaznamuje, kje počiva njegov prvi skladatelj. Od nepremožnih sorodnikov kaj takega zahtevati, bi ne bilo lepo in tudi ne pravično.«

Ali ne obsega ta pobuda vsega, kar se more tehtno reči k postavitvi spomenika slavnemu možu? Med naslovi, ki jih daje pobuditelj Riharju, je posebno znamenit naslov: »ljubljenec naroda«. Tako so v tistem času rekli, seveda še z večjo pravico, le še o škofu Slomšku. Kar je bil namreč slovenskemu ljudstvu Slomšek s svojo besedo, to mu je bil Rihar s svojo melodijo. Tudi Slomšek sam je prilično v prijateljskem krogu rad sedel k harmoniju in zaigral ter zapel katero Riharjevo pesem. Opravičen je bil torej klic, naj prispevajo za spomenik: »prespoštovani nekdanji učenci in tudi spoštovalci nepozabljivega Riharja... Obrok za darove naj bo postavljen do velike noči tega leta (1864) ter naj se ustanovi v Ljubljani odbor izmed iskrenih rodoljubov, in ta naj takoj po veliki noči naroči spomenik po svoji dobri previdnosti in po primeri nabranih darov... Če se to izpelje, bomo s tem spolnili le svojo sveto dolžnost, narod slovenski pa bo smel reči, da je proslavil svojega prvega skladatelja, kakor se mu je spodobilo.«

Kakor je pobuditelj upal, se je zgodilo; vabilo je našlo mnogo blagih src, ki so dejansko izpričala, »da njih ljubezen in spoštovanje do rajnega učitelja sega tudi čez meje groba«. Med darovalci najdemo veliko število duhovnikov, tudi tedanji ljubljanski bogoslovci so prispevali vsak po en goldinar. Darove je sprejemalo uredništvo »Zgodnje Danice« in vodstvo »Ljubljanske Čitalnice«, prav tisto leto prenovljene. Zanimive so nekatere opombe, ki so jih posamezni darovalci dostavili svojemu poslanemu daru. »Hvaležen učenec 3 gld.« — »Vnet spoštovalec s Šmarne gore 2 gld.« — »Rojak in imenjak rojaku Gregoriju Riharju za god 5 gld.« — »Dobra roka 3 gld.« — »Hvalite Gospoda! iz P. G. 2 gld.« — »M. S., duh. pom. v Košani svojemu dragemu učniku 5 gld.« — Z znatnimi prispevki za skladateljev spomenik so se oglasili skladatelji kakor na primer Blaž Potočnik, Anton Hajdrih, Jakob Burja, Jože Levičnik, Luka Hiti in še drugi, katerih imena so danes manj znana. Zbiranje darov se je po desetih mesecih zaključilo z nabrano vsoto 270 gld. Glavna vsota je bila zbrana že okrog velike noči tistega leta. Nabiralo se je obzirno in previdno, ne kakor se to večkrat dogaja danes, da se namreč za dom ali spomenik kakega moža ali kraja pobirajo darovi po vsem Slovenskem, čeprav dotični za slovensko skupnost ni nikakega posebnega pomena. Tudi se večkrat prej napravi načrt, preden se pripravi potreben denar. Tako nam, namesto da bi rastli darovi, rastejo dolгови. Nabirka za Riharjev spomenik nas poučuje o boljšem načinu zbiranja darov.

Ko je bila primerna vsota za spomenik zbrana, se je čez štiri mesece 1. rožnika 1864 v »Zgodnji Danici« zopet oglasil Rodoljub Podratitovski; to pot pa z načrtom za spomenik. Priporočal je, da bodi spomenik sicer izrazit, vendar preprost, da bi se mogel postaviti že v četrtek pred ali po sv. Jakobu, torej ob prvi obletnici Riharjeve smrti (24. julija 1863). »Naj proslavi tedaj ljubljanska Čitalnica rajnega Riharja tudi s tem, da v dan njegove obletnice ter spomin-kovega poslavljanja napravi zvečer v svoji dvorani »besedo«, pri kateri bi se glavni ozir imel na Riharjeve kompozicije. — Tako bi se v jutro narod spominjal rajnega v goreči molitvi za njegov večni mir in pokoj: večer pa naj bi vedril žive s poštenim razveseljevanjem in z nedolžno dobro voljo. Brez dvombe se jih bo snidilo takrat od vseh strani in tudi od sosednjih dežela mnogo, da bodo počastili ter obiskali rajnega Riharja na njegovi mogili (sic.); pa tudi slišali, vendar vsaj enkrat, toliko umetno in čislano prepevanje ljubljanskih čitalničnih pevcev...«

Za narodovo prosvetno delo vplivni ljubljanski možje so se že 16. rožnika zbrali k prvemu posvetovanju. Predsedništvo odbora za postavitev Riharjevega spomenika je sprejel stolni kanonik in kanceler K. Velkavrh; njemu ob strani pa so stali: dr. J. Bleiweis, dr. L. Vončina, A. Lesar, A. Praprotnik in urednik »Zgodnje Danice« Luka Jeran.

Po nasvetu dr. J. Bleiweisa je bilo tedaj določeno, naj ima spomenik stanovitno mesto, torej naj se vdela v zid, kamor naj se o prilični slovesnosti prenese tudi pokojnikovo truplo. Odbor naj gre s kamnosekom Tomanom na pokopališče poiskat primerne kraja. Obenem naj si ogleda le tam spomenike, da se določi, kakšna oblika naj bi se dala spomeniku. Pogled na okolje in druge spomenike naj bi kamnoseku pokazal, kakšen bodi Riharjev spomenik, da bo primeren kraju in skladatelju. S postavljanjem spomenika, tako se je sklenilo, pa ni treba pohiteti; marveč naj se v to določi dan okoli Vseh svetih. Pokazalo se je tudi, da se je za spomenik nabrala večja vsota, nego je menil Rodoljub Podratitovski, ker se je denar nabiral tudi v Čitalnici po nasvetu dr. Bleiweisa.

Zopet nov dokaz, da so se včasih na Slovenskem, posebno v njegovi prestolnici, postavljali spomeniki z večjo preudarnostjo in preskušenoostjo, kakor danes, ko se večkrat kraj in okolica na pokopališčih in drugod borita s spome-

nikom za lepotni vtis in izgled. Potem se pa še čudimo, da se nad takimi spomeniki spotika kulturna Ljubljana. Na ljubljanskem pokopališču stoji nekaj spomenikov, ki nikakor ne krase posvečenega kraja, pa tudi le dvomljivo časte slavnega moža, ki mu velja spomenik.

Riharjev spomenik je prav lepo in okusno iz nabrežinskega marmorja izdelal kamnosek Toman v treh mesecih. Komur je bilo drago, si je mogel delo ogledati že v začetku meseca oktobra na kamnoseškem mestu samem, v nekdanji Kravji dolini, danes imenovani Vidovdanski cesti. Za spomenikov napis je prejel odbor več predlogov v vezani in nevezani besedi. Prav tako je bilo nasvetovanih več simboličnih znakov, ki naj bi vdolbeni kazali Riharjev duhovski stan in glasbeni sloves. Kakor pri obliki spomenika je odbor tudi pri sestavi napisa ravnal zelo premišljeno. Preveč prazno in vsakdanje se mu je na primer zdelo besedilo, ki ga je nekdo kot kratek izrek postavil na čelo kratkega življenjepisa rajnega Riharja za Družbo sv. Mohorja ter hotel, da bi se vrezalo tudi kot »Motto« na zadnji strani spomenika. Izrek se je glasil: »Dokler bode se slovensko pelo, — Ime tvoje, slavni Rihar, bo slovelo.« — Iz vseh stavljenih predlogov se je 17. oktobra odbor odločil za napis, ki je po svoji obliki in vsebini zgovoren glasnik Riharjevega zaslužnega dela. Obenem se je določil dan, ko naj bi se prenesli Riharjevi zemeljski ostanki v nov grob, in nad katerim naj bi se tedaj blagoslovil spomenik. To je bil dan po Vseh vernih dušah: 3. novembra 1864 dopoldne ob desetih. Vsi ljubljanski listi so k tej Riharjevi slovesnosti vljudno povabili njegove prijatelje in častilce.

K napovedani spominski slovesnosti so se 3. novembra zbrale obilne množice iz vseh olikanih stanov in številni, bližnji kakor daljni Riharjevi sorodniki; saj so hoteli vnovič na slovesen način počastiti zemeljske ostanke svojega slavnega sorodnika. Toda tudi pri tej priliki se je pokazala resničnost pravnega izreka: »Quod comunitati comittitur, a comunitate omittitur: kar se namreč skupnosti (vsem skup) naroči, se po skupnosti (po vseh skup) opusti.« Pregled vseh priprav bi moral imeti in jih voditi en sam. Celokupni odbor za postavitev in blagoslovitev Riharjevega spomenika je pozabil, da je za prenos zemeljskih ostankov treba višjega dovoljenja; »zato se je predjanje ranjcega koščic k postavljenemu spomeniku za zdaj opustilo,« je moral oznaniti eden izmed odbornikov ob spomeniku zbranim množicam. Vse drugo pa se je lepo izvršilo po določenem vzporodu.

Stolni prošt Anton Kos je ob asistenci opravil sv. mašo zadušnico; na grobu so se odmolile mrtvaške molitve in pri spomeniku so se odpele primerne spominske pesmi. »To pevsko opravilo krščanske ljubezni in ranjkemu umetniku dolžne hvaležnosti« — pravi zgodovinsko poročilo — »so izvršili bogoslovci.« Pele pa so se le Riharjeve pesmi.

Ob sklepu se je odbor zahvalil vsem darovalcem in udeležencem pri tej slovesnosti: »Tako smo zmerno in pohlevno izvršili to, kar bi bili drugi narodi v enakem primerljaju z velikim šumom klica na vse štiri vetrove. Ranjkemu pa mili Bog povrni, kar je storil v dušni prid in blago oliko Slovencev z umetnim petjem.«

Pred odhodom je hotel vsak udeleženec še od blizu videti spomenik in brati njegov napis. Bralo pa se je tole:

Gregorij Rihar,

mašnik, zakristan in organist v Ljubljanski stolni cerkvi,
prvi slovenski pevskladnik

Rojen v Polhov. gradu 1. sušča 1796; mašnik posvečen 29. vel. serp. 1829; umerl v Ljubljani 24. mal. serp. 1863.

Vikšal z glasi Božjo čast si, pél Marijo,
Si preslavlil sebe, narod svoj,
Pevoskladi tvoji v daljni svet slavijo,
Njevgasljiv spomin ostane tvoj.

(Spodaj manjka datum: 3. nov. 1864)

Postavili spoštovavei

Spodaj pa je vdolbena lira in skoz njo potegnjen zvitek, nad katerim se vidijo pod sekiricami besede: Non, non, non morietur in aeternum. Joan, 11, 26.

Spomenik je bil 1938 prenovljen in prenesen na »Vrt zaslužnih« v Ljubljani po zamisli in načrtu prof. J. Plečnika. Riharjev spomenik je še danes po obliki in vsebini eden izmed najlepših, kar jih doslej stoji na novem Navju. Morebiti ne bi bilo neumestno, ko bi se tudi na tem vrtu pokojnih, morebiti prav ob Riharjevem spomeniku opravila vsako leto (3. nov.) spominska slovesnost v počeščenje njegovo in njegovih soslavnih slovenskih mož, katerih imena nosijo tamošnji spomeniki.

V istem času pa je prav iz Polhovega Gradca prišel glas, »naj bi se slavnemu umetniku napravil ne le spomenik na grob, marveč tudi še drug živ spomenik, to je veličastna knjiga, v kateri bi bili zbrani vsi napevi, ki jih je on zložil.«

Tej misli se je nekaj tednov kasneje pridružil poleg mnogih tudi poročevalec »Notranjec« in zraven dostavil, kaj da bi moglo biti slavnemu skladatelju prav tako v čast: »če si bodo namreč organisti prizadevali, da bodo Riharjeve napeve tako igrali ali peli, kakor jih je on po glasbah sestavil. Po nekaterih krajih je še veliko takih orglavcev, ki le po svoji glavi napeve slavnega mojstra popravljajo in pačijo, da nimajo ne pravega takta, ne druge podobe. — Torej bomo ranjkemu mojstru Riharju postavili lep spomenik tudi s tem, če njegove mile, veličastne in krasne pesmi rabimo tako, kakor jih je marljivi in neutrudljivi Gregor postavil v slavo in čast božjo.« Ta »Notranjec«, ki ni nihče drug kakor za Riharjevo glasbo nad vse vneti organist Matija Tome iz Planine pri Rakeku, je s tem opominom pogrjal napake in krivice, ki se še danes gode našim skladateljem kakor svoj čas Riharju.

Glas iz Gorice je 29. maja 1864 sporočil Z. D., kako velik vtis so pri procesiji sv. Reš. Telesa naredile Riharjeve pesmi, ki so jih lepo in izvrstno peli bogoslovci pod vodstvom A. Trepala, Riharjevega učenca, da so vsi Goričani strmeli, ker menda še niso šlišali lepšega cerkvenega petja. Pečovodja je z vestnim in marljivo pripravljenim proizvajanjem Riharjevih pesmi dokazal, da more tudi na Slovenskem zrasti kaj lepega. Spodbudno petje njegovih pesmi je skladateljeva najučinkovitejša proslava.

Ker že govorimo o Riharjevi duhovni spomenici, bodi še omenjeno, da so ob prvi obletnici njegove smrti mnogi poslali Riharjevi sestri Jerici napeve, ki jih jim je ranjki umetnik zložil za posebne prilike. Tako se je zbralo še kakih 300 nenatisnjenih skladb v njegovi zapuščini, okrog 350 pa jih je bilo dotlej že objavljenih. Pregled vseh že dotlej natisnjenih pesmi je prinesla Zgodnja Danica v 2. št. 1864. leta s pripombo: »Ako se tedaj imenovani napevi kaj pokupijo, se bo ložej cela zapuščina, ki je res lepa, spravila na dan. Marsikateri morebiti še ne vedo, kaj je naš izvrstni skladatelj na svitlo dal in da se to dobiva pri Riharjevi sestri in pri Leop. Kremžarji.«

Te zgodovinske betve o Riharjevem spomeniku naj nam pričajo, kako slovenski narod vselej in povsod ljubi ne le svojo narodno pesem, marveč tudi umetno in nje umetnike. Kako ceni tiste, ki se ne laskajo samo ljudskemu srcu in ušesu, marveč tudi dvigajo ljudsko dušo do nadzemeljskih vrednot, ki ne minejo. Zlasti so te ljubezni in cenitve vredni in deležni tisti skladatelji,

katerih stvariteljna moč in umetniško delo razodeva svoj izvor po Haydnovem izreku: »To pride od zgoraj«. Po Haydnovem izreku in Riharjevem zgledu.

Po teh zgodovinskih zapiskih pa tudi spoznamo, kako sta bila v Riharjevi dobi zavzeta za cerkveno glasbo duhovnik in organist ali kar je bilo v tisti dobi navadno isto: duhovnik in učitelj. Kjer koli se to prijateljsko razmerje kaže še danes, povsod tam so glasbeni uspehi vidnejši in večji pri splošni ljudski izobrazbi.

Pa ne samo duhovnik, organist in učitelj, tudi politik in gospodarstvenik mora biti na svoj način vzgojitelj svojega naroda, torej ne sme prezreti prosvete, umetnosti, glasbe. Vrednost in pomembnost političnega in gospodarskega razmaha v posamezni dobi se, ne v zadnji vrsti, očitno kaže v delih in ustanovah, kjer ima umetnost, tudi glasbena umetnost svojo besedo.

Kakor je Rihar našel nov način, po katerem je ljudstvu svoje dobe segel do srca, tako so ga našli in ga morajo vedno bolj in bolj najti tudi naši sodobni skladatelji; zakaj človek naše dobe v mnogočem ni več podoben človeku Riharjeve dobe.

Prav zaradi teh naštetih notranjih razlogov smo se danes ustavili ob Riharjevem spomeniku z iskreno željo, naj bi kakor slava Riharjeva rastla tudi moč naše cerkvene glasbe v istem duhu, kakor nam jo v zadnji dobi usmerja Cerkvni Glasbenik.

Dr. Fr. Kimovec:

Ljudsko petje.

Zadnjič smo obravnavali nesrečne »popravljen« velikonočne.¹ Za danes samo še eno iz najnovejše letošnje velikonočne izdaje. Je pa znana: »Skalovje groba se razgane«. Kaj je izdajatelj nagnilo, da je prvo kitico pesmi, ki je znana po vsej Sloveniji, ki jo vse v navdušenjem poje in posluša, razmetal?

Pesem se je doslej povsod pela takole:

Skalovje groba se razgane,
in pečat se odtrga preč;
Zveličar naš od smrti vstane,
v kamnitem grobu ni ga več.
Iz groba zmage gre častit,
obdaja ga nebeški svit.

V tej izdaji je pesem takole na glavo postavljena:

Zveličar naš od smrti vstane,
v kamnitem grobu ni ga več;
skalovje groba se razgane,
in pečat se odtrga preč.
Gospod k učencem gre častit,
obdaja ga nebeški svit.

Le to bi človek rad vedel, koliko je tako narobe obrnjena pesem boljša ali prizor vstajenja jasnejši? Saj ne rečem, da bi časovno Jezus ne bil vstal prej, kakor je nastal potres in so se na durih groba razdróbili pečati (prim.

¹ K zadnjemu spisu v majevi-junijevi številki nekaj popravkov: a) na str. 68. namesto: »Kako je le ženam mogel podtakniti« beri: Le kako je itd. b) Namesto: »Katoliški nauk še od nekdanj uči«, beri: kat. nauk že od nekdanj uči. c) Namesto: »misel v Bogu-ženinu« beri: misel o Bogu-ženinu. č) Na str. 69. namesto: prav za prav« beri »prav za prav«.

Mt 28. 2), vendar si pa naša človeška domišljija, podprta z nešteto umetniškimi in neumetniškimi slikanimi prizori vstajenja, prve dogodke laže predstavlja v tej časovni zaporednosti, kakor jo kaže izvirno besedilo. Razen tega vrstice, če jih tako prestavimo, docela zgube svojo prvotno dramatično napetost. Tako je kakor če koga hočejo presenetiti, pa mu nekdo — da bi ga razveselil — skrivaj zaupno na uho pove, kako ga mislijo presenetiti. Seveda prezgodnje razodetje vse veselje skazi njemu, ki mu je namenjeno, in njim, ki so ga pripravljali.

Zraven je v izvirniku enotno opisani prizor vstajenja zelo razblinjen z novo, za lase privlečeno, zgodovinsko neresnično vrstico: »Gospod k učencem gre častit.« —

Po tej »popravi« bi bil torej Jezus kar iz groba, komaj so se pečati odtrgali, odšel k učencem, t. j. apostolom. In vendar se je šele pozno popoldne prikazal učencema, ki sta šla v Emavs, vsem apostolom pa šele zvečer tiste velikonočne nedelje. — Popravljalec je pač mislil, da bo kitica tem več vredna, čim več različnih misli v njo stlači. Pa je pri umetnosti, pa naj bo katerakoli, v resnici tako, da je umetnina najkrepkejša, če vso obvlada ena misel, pač lahko čim nazorneje prikazana in od vseh strani osvetljena.

Pesnik, ki ni bil slab — popravljalec mu do gležnjev ne seže — je v prvi kitici ves prevzet od dogodkov, katerih prizor je bil grob. Prav tako tudi še v drugi kitici ostane pri grobu in strmi v angela in se veseli njegovega veselega poročila, da »vstal Gospod je in živi.« Sklene pa živahno popisane dogodke obeh kitic z bogatim, mogočnim dogmatičnim², pesniško naravnost silovitim stavkom, veličastno antitezo:³

Premagal je pekel in smrt,
nebeški raj je zdaj odprt.

Vse, kar nam je velika noč prinesla, vse je v teh dveh kratkih vrsticah točno izraženo.

Tudi druge izdaje se s to vred ob izvrstni izvirnik spotikajo.

Druga kitica se prvotno glasi:

Glej, angel božji bel'ga krila
na njega mestu že sedi;
vesela daje poročila:
Gospod je vstal, Gospod živi.
Premagal je pekel in smrt
nebeški raj je zdaj odprt.

Pa je petošolske jezikoslovce in kritike zbodla prva vrstica: opuščaj!

In iz živahno kažočega, na skok pripravljenega »Glej!« je nastalo dolgočasno pripovedovanje:

»In angel belega tam krila.«

In »popravljalec« se je — po svojem mnenju pač, po našem ne — srečno ognil Scili in Karibdi: odpravil opuščaj, torej »zboljšal« rodilnik. Morebiti je ob tem uspehu navdušeno vzkliknil s Prešernom: »O, zlati vek zdaj muzam kranjskim pride!«

Drugo, nekoliko nejasno vrstico:

na njega (Zveličarja ali groba?) mestu že sedi,«

ima Premrlova izdaja spremenjeno v:

»velike zmage dan slavi,«

kar danes povsod pojo in je kar dobro, kar bi bilo morda kar modro ohraniti.

² Dogma je po Cerkvi razglašena verska resnica.

³ Antiteza je stavek, ki dve stvari nasproti postavlja; tu: pekel zmagani, raj odprt.

Kaj je zagrešila zadnja, slovniško tako pravilna, pesniško tako lepa, versko tako pomembna vrstica, da ji niso dali miru — kdo naj bi uganil? Edini vzrok — ali ni bila popravljalska žilica?

Izvirnik: Nebeški raj je zdaj odprt —

Poprava: In raj nebeški je odprt — — —

Ze zopet — kakor ob začetku — to brezpomembno mašilo »in«!

Ali ni izvirnik neprimerno krepkejši: Nebeški raj je z d a j odprt?

Tale »zdaj« veliko pove: Z d a j šele, ko je Kristus vstal, so se nebesa odprla. Doslej so bila vsem brez izjeme zaprta. Z d a j je vstop v nje vsakomur odprt.

Kajne, kako slabotno je vsakdanje priredje z brezpomembnim veznikom »in« — ob tem krepko poudarjenim, pesniško in versko globoko pomembnim »zdaj«!

Sicherlova in Premrlova izdaja »15 velikonočnih pesmi« ima to vrstico še tako in po tej izdaji jo tudi še vsi naši zbori po vsej Sloveniji pojo; druge izdaje so jo vse čez drn in strn udrle za mariborskim Vencem. Celo budnemu očesu skrbno urejene, odlične Vrečarjeve izdaje se je izmuznila.

Tretja kitica je popravljalcem srečno ušla. »Venec« in po njem Rakovniška (salezijanska) in škofijska izdaja so ognjevitro, užigajočo:

Ni treba groba več se bati,
ne bo na veke grudil nas,
Gospod bo zopet v luči zlati
častitljivo obudil nas.
Zato raduje se srce,
zato se hvalnice glase.

izpustile.

In vendar je pesem tako iz enega kova kakor iz brona ulita, bleščeča, kakor da je izklesana iz penteliškega marmorja, po logiki čudovito dosledna. S kratko, kleno besedo prva kitica predoči trenutke Gospodovega vstajenja, to, kar se tiče Jezusa samega. Druga nasledke vstajenja: angelsko prikazen in zmagoslavno sporočilo človeštvu. Tretja nasledke tega odrešilnega sporočila za nas: Zato raduje se srce, zato se hvalnice glase.

Pa pri vseh treh izdajah ta kitica, ki je kakor pečat na vse radostno velikonočno sporočilo, ni našla milosti; namesto nje imajo vse tri neko omledno moraliziranje (versko poučevanje), kakor bi na visoko plameneč kres spustil curek mlačne, prestane vode. Saj seveda zoper vero in npravnost ravno ni; toda umestno ni, ves ogenj ugasi, vse navdušenje ubije. Kakor če bi kdo recimo na veliko noč v stolnici po slovesni škofovi maši, po slovesno danem papeškem blagoslovu zahteval: zdaj pa pogasimo sveče, poberimo z oltarjev cvetje, in spokorno pridigo in na prsi se trkajmo in namesto, da z radostnim srcem uživamo velikonočni blagoslov, se danes postimo... Kaj ne — vse kar je prav. Postili, če smo kristjani, smo se prej, pokorili smo se doslej, grehe smo božjemu usmiljenju izročili prej... Kako že pravi sv. pismo? »Vse ima svoj čas... Je čas jokati se in čas smejati se; čas žalovati in čas (veselo) rajati« (Prid. 3, 1; 4). In še: »In spoznal sem, da ni boljšega kakor veseliti se in dobro delati v svojem življenju« (Prid. 3, 12). Popravljalcu ne odrekamo samo vsakršnega pesniškega, dobrega jezikovnega, ampak tudi vsakršen globlji verki čut...

Še dve velikonočni, ki se tolikrat pojeta, pogledjmo, kako sta imenitno popravljene.

Izvirno:

Dan presveti, dan veselja,
srčno mi pozdravljen bod'!
Smrt več nima svoj'ga žela,
res je 'z groba vstal Gospod.

Popravljeno: Dan presveti, dan veselja,
oj pozdravljen bodi nam!
Spolnjena je sveta želja,
z groba vstal Gospod je sam.

Oj ti prelepi »oj«! Koliko je zdaj druga vrstica s tvojim, kajne, kako potrebnim mašilom krasnejša! In opuščaj je popravljen! Ni ga več! Erupit, evasit, aufugit! (odkuril, ucvrl jo je, zbežal je) tako je morda s Ciceronom junaško vzkliknil premagalec opuščaja...

Pa pustimo junaka v njegovem zmagoslavju! Tretjo vrstico si rajši ogledjmo!

Izvirnik, versko globok, kakor kaljeno jeklo zašvistne pesniška beseda:

»Smrt več nima svoj'ga žela.«

Toda! — — Vrstica ima opuščaj in — beseda »žela« pač ne daje dobrega stika z besedo »želja«. Zato po njima, tema nesrečnima dvema slovniškima napakama — dol z njima! In iz krepke vrstice se je izlegla brezkrvna:

»Spolnjena je sveta želja«.

Le kdo, to prašam, kdo je to »sveto« željo imel, sploh imeti mogel, da Kristus vstane? Izmed vseh ljudi, ki so do njegove smrti vanj vérovali, te vere, tega upanja v vstajenje razen Marije prav nihče in nikoli ni imel; zato seveda tudi ne te »svete želje« po Zveličarjevem vstajenju od smrti...

Da se z mašilom »nam« (v drugi vrstici) vsaj za oči — če že ne za uho — dobi zanikaren stik, je iz groblje krepke četrte vrstice: »res je 'z groba vstal Gospod« pognala medla: »z groba vstal Gospod je sam...« Ljuba duša, kdo naj bi bil pa še iz groba vstal? Morebiti razbojnika, ki sta bila z njim križana? Ali se popravljalet nič ni spomnil, kako izvirna vrstica tako pravilno poudarja besedico »res«, kakor jo Cerkev o veliki noči neprestano ponavlja: »Res je vstal,« da jasni, odločni govor Cerkve tako nejasno razblini?

Vse »sposobnosti« je popravljalet razvil v drugi kitici. Najprej je — po prvošolski slovnici — v drugi vrstici: »Kamen težki« — pridevnik prestavil pred samostalnik: »težki kamen«, kar pesmi ni v korist, petju pa v kvar, ko na težko dobo pride razpotegnjeni e namesto širokega a. Četrta vrstica je prvotno: »jim prijazno govori« (namreč angel); popravljena: »angel pa jim govori«. Ali ni prvotna lepša, pristrčnejša? Ali ni tudi položaju primernejše, da prestrašene žene »prijazno« nagovori? V peti se je pa zopet posebno izkazal, ko jo je popravil: »Le nikar se ne plašite! — Mož božji! — saj niso bilé konji! Plašijo se konji — ljudje se — kakor pesem prvotno prav poje — strášijo!« »Le nikar se ne *strašite*« je zapel pesnik. Popravljalcu pa beseda strašiti se bržkone znana ni bilà, dasi jo ima Pletersnik v svojem besednjaku lepo obdelano: strašiti se, Furcht haben; — ali se ne strašiš vremena? Dela se ne strašim. — PS izdaji beseda strašiti se tudi ni šla, zato jo je pre naredila: »le nikar se ne vstrašite — česar pa angel prav gotovo ni rekel in reči mogel ni, saj ustrašile so se že bilé, pa še kako! Strah, ki jih je že vse prevzel, jim je angel hotel vzeti: nikar se ne strašite, nikar se več ne bojte...

V sedmi vrstici ga je zmotil samoglasnik u: »res ustal je, verjemite«, da se je vanjo zakadil in jo podrl: »res je vstal, le verjemite«, in jo za petje napravil tršo, pesniško jo pa z mašilnim, zoprnim *le* pokvaril. — Osma: »Kakor prej povedal je« s popravkom: »Kakor napovedal je« — je, če drugega ne, izgubila svojo ritmično prožnost.

In še zadnja kitica: vsi »popravki« — sama škoda!

Prvi dve vrstici sta prvotno jasni in krepki:

Sin edin Boga Očeta
bridko je premagal smrt.

»Popravljen« pa takoj postaneta manj jasni, manj lepi:

Sin edini je Očeta
zmagal grozovito smrt.

Opuščaj — na popravljalca menda učinkuje ko rdeča cunja iz španskih aren — je junaško premagan. Toda besedilo točno tole pove, da »Sin edini je zmagal grozovito smrt Očeta.« To bi bilo pa prav gotovo krivoversko... Da robato »grozovito« smrt kar pri miru pustim. Saj ali ni dovolj, da ti dve vrstici: »bridko je premagal smrt« in: »zmagal grozovito smrt« samo pogledaš, pa takoj veš, kje je pesniški dih in življenje, kje pa za pesem »grozovita smrt«! — Seveda! Saj razumemo, da nam je Jezusovo »bridko trpljenje«, njegovo »bridko martro« in »bridko smrt«, kakor Slovenci tako rahločutno pravijo, hotel napraviti bolj strahotno, pretresljivo, da bi nas njegovo opisovanje bolj presunilo.⁴

Zakaj mu v peti vrstici ni bil dovolj dober točni predlog *gor*: »naj srce le *g o r* zdihuje,« da ga je pregnal z nedoločnim *t j a* — ali on sam ve? Menda vendar ne njegov namišljeni smrtni sovražnik opuščaj, ki je pa tu bil celo opuščen? Ker je napravil nápačen korak v peti vrstici, je moral nápačnega napraviti tudi v sedmi, da besedice »tam« ni ponovil »in z Očetom t a m kraljuje«; nastalo vrzel pa izpolniti s trdo, nepevsko hreščečim *vred*: »in z Očetom *v r e d* kraljuje«.⁵

Zadnje vrstice ni razumel. Pesnik pravi, da »vekomaj se m u (Jezusu) glasi: Aleluja.« Popravljalca pa Jezusa, ki ga vsa pesem slavi, v tej zadnji vrstici pozabi in zapiše čisto brezosebno in brezpredmetno: »vekomaj se n a j glasi: Aleluja!« Dejstvo večne glorijske in aleluje, ki jo Kristusu v resnici vekomaj pojo vsa nebesa, poniža v slabotno, nedejavno željo... Resnično: ali ni škoda vekomaj, da se taki ljudje lotijo »popravljanja«, ko v resnici delajo samo, pa prav samo škodo? Ali ni skrajni čas, da jim z Angležem zakličemo: *hands off*! Proč roke od naše stare, lepe cerkvene pesmi! Popravljati hočete naše stare pesnike, toda ali ste vredni, da bi jim odvezovali jermena njih obuvala?... Zato ponavljamo: *hands off*! — nesrečne roke proč!

Še zadnjo velikonočno pogledjmo. Vse kitice se prvotno začenjajo z vrsticami:

Zapoj veselo, o kristjan,
veselja tvoj'ga dan's je dan!

Kaj je le v tej drugi, živi, gladko tekoči nápačnega, da jo je bilo treba prenarediti v neokretno, ob neprestane zobnike se spotikajočo:

radosti tvoje to je dan?

Edini vzrok so pač zopet nesrečni opuščaji, ki popravljalca kakor zolji zbadajo, da zbežlja in se jih s silo otrese.

Izdaja Premrla-Sicherla se je opuščajema dokaj srečno izognila: »V e - s e l j a t v o j e g a j e d a n«. Seveda je pa pri tem izginil krepki, poudarjeni »dan's«. Te zgube oba odpravljena opuščaja ne nadomestita. Tudi glasbeni zanos po tej na videz ne tako slabi popravi trpi. Kar primerjaj!

ve - se - lja tvoj'ga dan's je dan.
ve - se - lja tvo - je - ga je dan.

⁴ Čudno da ni šel na posodo po še bolj grozovito besedo h »grozanskemu« ro-parju Cefizlju. —

⁵ Ta trda skupina se pa kaj poda ribniški »Vre, vre, vre po Ribnici vse.«

V prvem primeru kar čutiš, kako srce »od veselja poskakuje«, v radostnem zaletu kvišku kipi; v drugem pa preko dveh rastočih melodičnih poudarkov razpotegnjeni padajoči »tvoje ga« ta glasbeno izraziti melodični vzgon nujno potegne nizdol — kakor da se ti nekaj okoli nog zaplete.

Prva kitica se je prvotno glasila:

Zveličar naš je vstal od smrti
in raj odprl nam je zaprti.

Popravljena:

Zveličar je od smrti vstal,
in raj nebeški nam je dal.

Niti ritma (števila stopic) ni pravega ohranila. Saj ni treba, da bi bil glasbeno količkaj izobražen: vsak hribovski pastir bo takoj čutil, da se pesem s takim ritmom po danem napevu nikakor ne da peti. In vendar so jo pesmaričarji čez drn in strn udrli za »Vencem«. Če nam že druge ne, bi nam ta pesem bila dovolj dokaza, da so izdajatelji novejših pesmaric skoraj kar zapovrstjo brez glave prepisovali, kar jim je ravno pod pero prišlo.¹

Če se pomudimo še pri vsebini, takoj vidimo, da je izvirnik plastičen, bogat, dogmatično natančen; popravek pa medel in dejansko neresničen: Zveličar nam je raj z vstajenjem odprl, dal ga nam pa še ni, ampak ga nam ga da šele po naši smrti, če si ga zaslužimo.

Druga vrstica druge kitice je v izvirniku:

oblast peklenska moč zgubila.

V tej mogočni širini jo ima tudi še PS izdaja. Vse druge izdaje jo imajo spremenjeno. Venec in škofijska: »in pekla moč se je zdrobila.« Pečjak in Rakovnik: »in moč pekla se je zdrobila.«

Obe »popravi« sta prvotno lepoto te vrstice zares »zdrobili«, prva še bolj kakor druga. Ali nihče ni čutil, kako s kratko besedo kar zaživi pred nami mogočna »oblast peklenska«, ki se je — kakor evangelij večkrat poroča — strahotno uveljavljala nad človeštvom, dokler z Zveličarjevim vstajenjem ni »zgubila moči«? Te široke peklenske oblastnosti v popravah nič več ne čutiš. Čemu torej »poprave«?

V četrti kitici imajo vse izdaje (razen PS) prvotno besedo »bandero« zamenjano z »zastavo«. Ravno nujna zamenjava ni — škodljiva pa tudi ne.

Zelo lepo, globoke vsebine polno peto kitico:

Kot Kristusovi srečni bratje
odrešeni smo božji svatje.

so vse izdaje razen »Venca« izpustile. Ali ni škoda? Jezus sam nebeško veselje pogosto v različnih prilikah kaže v podobi svatbe, ki jo on kot nebeški kralj pripravlja izvoljenim.

Šesta se je prvotno glasila:

V nebesih enkrat vsi veseli
na veke srečni bomo peli.

»Venec« jo je zasukal takole:

presrečni bomo večno peli...

Kakor če bi v potico natresel peska, da ti pod zobmi malo zaškriplje...

Naj bo velikonočnih dovolj! Da prihodnjič še kaki drugi na zóbe pogledamo.

¹ Pečjakova pesmarica »Sveta maša in pesmi« je tu in še kje srečna izjema. Prav tako imajo to pesem dobro rakočniške »Svete pesmi«.

Drobni spomini na petje pri kongresu Kristusa Kralja.

Petje naj bi po naročilu glavnega odbora bilo nekako kakor l. 1935. ob evharističnem kongresu: dopoldne pri slovesni škofovski (pontifikalni) maši na Stadionu in popoldne pri petih litanijah.

V ta namen smo povabili organiste in pevovodje na sestanek v Rokodelski dom v Ljubljani. Ko jih je namesto več ko trideset ali blizu štirideset povabljenih prišlo menda vsega samo sedem, je glavnemu pevovodju bilo pri sreču pač tako, kakor svetopisemskemu kralju, ko je vabil na svatbo svojega sina, pa povabljeni niso hoteli priti. Seveda se je pozneje izkazalo, da povabljenim povabila, poslana po tretji roki, niso vsem v róke prišla. — Nič kaj zavidljiv položaj so reševali učenci orglarske šole, ki so bili tudi povabljeni — malo zato, da kaj slišijo in se nauče, več pa iz previdnosti, ker so vabilca pred sestankom oblétovale, kakor se je izkazalo, zelo opravičene zle slutnje. Pri skupnem kosilu so prazne prostore teh, ki jih ni bilo, zasedli nekateri orglarski učenci, ki niso prezgodaj odšli, tako da sta se dve mizi napolnili in smo postali navdušeni in polni upanja.

Tiste neprijetne dni je glavnemu pevovodju moreče skrbi: kako naj s tako majhnim zborom opravim tako veliko delo? odvezel g. Zaletel iz Št. Vida nad Ljubljano. Napregel je svoj avto in glavnega pevovodja peljal na obisk k pevovodjem, ki so bili povabljeni, pa se na povabilo niso bili oglasili. Naložil je tudi kupe not za mašo. In šlo je od postaje do postaje... skoz Ježico in Črnuče v Mengeš, kjer organista g. Liparja ni bilo doma, pa je njegova ljubezniva gospa zanj obljubila, da bo zbor tudi za ta kongres pripravil. Še ni bil pogovor z gospo končan, že se iz mračnega kota gostilne oglasi širok basovski glas malo zares, malo narejeno užaljen: »Kaj? Druge vabite, nas pa ne marate?! Ali nas imate za tako zanič, da bi ne smeli zraven?« — »Kdo pa ste, vi hudi mož?« je bilo še komaj moči prašati — ko pred glavnega pevovodja stopi krepka postava grobeljskega pevovodja g. Nahtigala.

In brž sva bila zgovorjena in tudi on je dobil potrebne listine.

Ko pridem do avta, me njega gospodar g. Zaletel vpraša, kako sem opravil, mu odgovorim: »Dvestoodstotno! Dve muhi na en mah, dva zbora dobil, ko sem še za enega bil v skrbah!«

Kakor mlad, isker konj je zaprhal avto in se pognal proti Domžalam, da si ogledava novo urejeno cerkev, ki jo je škoda ob strani pustiti. In zopet, glej! česar nisva iskala: g. svetnik Bernik ves navdušen obljubi, da bo domžalski zbor tudi z veseljem sodeloval... Pa sva bila midva še bolj vesela. In šlo je naprej skoz Komendo, Vodice in Smlednik — povsod navzlic posebnim praznikom in slovesnostim težave pa tudi vsa pripravljenost.

V Šmartinu pri Kranju organist v postelji komaj grči, grlo vse vneto, zdravnik prepoveduje vsakršen poskus petja... toda peli bodo! Bodo pa pozneje pohiteli. In je svoj izvrstni veliki zbor pozneje učil večer za večerom, da so bili odlično pripravljeni. Isti uspeh v Škofji Loki in Sori in Preski in Št. Vidu. Ponoči sva se vračala domov nad vse zadovoljna. Duša, kaj pa še hočeš, če gre vse tako srečno in veselo izpod rok! — Z Mavčičami smo vse ugodno rešili s pismi, prav tako z Vrhniko.

Drugi obisk vseh priglasenih zborov je pomagal napraviti škofov avto. Tokrat sem obiskal tudi nekatere, prvič izpuščene kraje: Kamnik — prej je bil organist in skladatelj Mihelčič na orožnih vajah, Homec, kjer sva se z g. organistom Jermanom po holmcu okoli cerkve lovila kot pes za rep — pa je ta izkušeni mož pomoč seveda tudi takoj požrtvovalno obljubil, in Radomlje, kjer pa organista ni bilo doma, pa je pozneje z nekaj pevci tudi sodeloval.

Zelo potrudila se je tudi Ježica z g. organistom Mazovnikom, ki je moral prav vse znova naučiti, pa je imel še za dom polne roke dela, ko so se med drugim morali pripravljati za blagoslov temeljnega kamna razširjene cerkve. Saj je ob obisku zelo dvomil, ali bo zboru mogoče sodelovati. Pa jo je le izpeljal. Na g. organista iz Doba Grošeljna sem slučajno naletel v Smledniku ob drugem obisku in je na moje veselje in presenečenje svoj veliki zbor sam ponudil. Vseh podrobnosti vneme in požrtvovalnosti naših pevovodij žal ni moči popisati. Saj bi delo vsakega zaslužilo poseben opis. — Za zbori so bili veliki prazniki in pobožnosti: velika noč, šmarnice, binkošti, sv. Rešnje Telo, Srce Jezusovo, sv. Peter in Pavel, celo nove maše, ki dajo toliko dela. Pred zbori pa košnja, žetev, sploh »veliko delo«, ko kmet dela noč in dan, ko noči skoro ni, in zvečer od 18 do 20 urnega dela ves utrujen kar pade na posteljo. In pevec naj si od teh malo ur še odtrga čas za vaje, za veliko vaj... Če je za kongres kdo požrtvovalno delal, so nad vse požrtvovalno delali pevci in njih vneti pevovodje. Saj za vse to ve Kristus Kralj in ob svojem času povračilo ne izostane...

Ko so bili zbori tako posamič pripravljeni, smo začeli z vajami po skupinah.

Prva skupna vaja je bila 16. julija, nedeljo popoldne ob treh v Št. Vidu nad Ljubljano za zборе iz Črnuč, Ježice, Šmartina pod Šmarno goro in Št. Vida. Zbori so bili zoper vse pričakovanje dobro pripravljeni. Za gradual je nastalo vprašanje: ali naj predelamo posamezne glasove vsaj na kočljivejših mestih. »Ne, gospod! Kar vsi poskusimo, boste videli, da pojde kar gladko,« so se postavili. In res je šlo neverjetno dobro. Vsi smo bili veseli, na svoje delo po pravici ponosni.

Druga skupina je imela isto nedeljo vajo pol sedmih zvečer v Mengšu. Prišli so zbori iz Doba, Domžal, Grobelj, Homca, iz Ihana, Kamnika, Komende, Mengša in Vodice. To nas je bilo! Sicer prostorna dvorana društvenega doma nabita, da nas je kar dušilo — toliko, da nismo drug drugemu za vratom sedeli — pa smo vendar z veselimi dušami nalogo zvršili prej kakor sem g. Zaletelu in njegovemu avtu konec napovedal. Kako sva se z lahkim srcem vozila proti Ljubljani! Saj g. Zaletel tega, da je šlo vse tako po sreči, ni bil nič manj vesel kakor glavni pevovodja sam.

Ponedeljek 17. julija sva z g. Zaletelom »napregla« in se zvečer odpeljala v Presko, kamor so prišli še zbori iz Mavčič, Sore in Smlednika — nič slabše pripravljeni kakor drugod, nič manj požrtvovalni in navdušeni. Vaja je bila sicer napovedana ob pol devetih toda začeti če smo mogli ob pol desetih, je pa kar dobro. Saj so pevci morali prej vse doma podelati — želi so pšenico. Dokler se je bilka videla na njivi, so pevke z urno roko morale sukati srp in podirati zlato klasje; dokler ni bil zadnji snop naložen in v kozolec zložen, noben pevec na pot ni smel misliti. Šele ko je bilo doma vse opravljeno, so se hiteli umivati, in preoblačiti, potem pa brž k vaji. Težko so šli, vsi izdelani, pa jih je pri petju minila vsa trudnost, kakor da so ves dan počivali, tako so s čistimi, živimi glasovi dokazovali, kako so vneti in dobro pripravljeni.

Torek 18. julija sta v Škofji Loki svojo preskušnjo izvrstno prestala zbori iz Škofje Loke in Šmartina pri Kranju. Saj je Šmartin od Škofje Loke daleč — posebno še ponoči, ko po utrudljivem dnevu tako mika bližnja postelja — toda prišli so in so po naporni vaji okoli ene v jutro domov — prispeli...

Četrtek smo bili na Vrhniki. Kakor drugod, se tudi tu ni bilo treba mučiti ne pevcem ne glavnemu pevovodju. Kar veseli smo bili drug drugega in kot prijatelji smo se razšli.

Da te skupne vaje kratko povzamemo: zbori so bili tako pripravljeni, da s posameznimi glasovi ni bilo pravzaprav nič dela. Glavno opravilo pevovodja je bilo izenačiti brzino, popraviti kake malenkosti, pred vsem pa zборе uglasiti,

da so peli enotno, glasove tako ujeti, da se je n. pr. vsa množica sopranov — saj jih je moralo biti okoli dvesto — zlila v en sam poln, mehek, živ zvok, kakor da ga je poje en sam sopran. Za to je šlo, da se vsi pevci vklenejo v eno misel, da je vsak pevec z napeto pazljivostjo sledil najmanjši pevovodjev mig in pevovodju vsako misel že kar skoraj z obraza bral, tako da je veliki zbor z največjo gibkostjo, prožnostjo in lahkoto naraščal in pojemal, pohiteval in zastajal, glas širil in zoževal kakor da je najboljši instrument v rokah pevovodja, kakor da poje zborček posebno izvežabnih pevcev.

Veliko je k vsemu temu pripomoglo delovanje »Pevske zveze«, ki je s svojimi nastopi po okrožjih zbore zelo izpopolnila. Veliko je pripomogel evharistični kongres pred štirimi leti. Saj so pevci glavni del svoje naloge: koralno mašo izvečine že znali. Zato so bile skupne vaje tudi mnogo krajše. Za evharistični kongres je bila najkrajša vaja debele tri ure, najdaljša je trpela celo pet ur.¹ Za kongres Kristusa Kralja niti najdaljša skupna vaja ni trajala tri ure; okoli dveh ur se je vse sukalo.

Zadnjo skupno vajo za vse zbore, nedeljo 23. julija popoldne na Stadionu, smo odpravili kar v dobri uri, ker smo se morali umakniti telovadcem. — »Pevce, ki so prišli peš, s kolesi, železnico, vozovi, je napolnilo veliko veselje in odšli so na svoje domove z radostnim upanjem v srce, da bo Bog blagoslova dal njih velikemu trudu in njih žrtvam lepega uspeha...«

Ljubljanski zbori vseh župnih in drugih javnih cerkva in zasebnih kapel so imeli skupne vaje ob sredah v dvorani Rokodelskega doma. Vaje so se začele še le junija, po sv. Rešnjem Telesu. Že takoj spočetka se je udeleževalo pevcev, da je bila dvorana polna in smo v vročini bolj gagali kot dihal; toda požrtvovalnih pevcev to ni oplašilo. Od osmih do pol desetih, redno pa še dlje, so vztrajali, pa ne slabe, ampak venomer dobre volje. Rajši se je vsakdo zasmel kakor nakremžil. In res smo tiste večere videli toliko na smeh narejenih obrazov, toliko veselo žarečih oči, tolikrat se je vsa dvorana nasmejala radostne, židane volje, da so nam vse težave bilé veselje in ves napor radost in smo k vajam radi prihajali od njih pa odhajali namesto utrujeni kar vsi poživljeni. Proti koncu smo nekaj vaj še dodali. Pa zaradi tega ni nihče go-drnjal, kaj še le da bi izostal! Nasprotno! Vsak večer nas je bilo več, tako da smo se julija — navzlic temu, da so orglarski učenci (vsaj 25) po končani šoli odšli domov — morali preseliti v frančiškansko dvorano, ki nas je bila pa tudi polna.

Sodelovali so pa — kolikor se spominjam — pevci tehle zborov: frančiškanskega, križanskega, »Ljubljanec«, rokodelskih pomočnikov, Srca Jezusovega, sv. Cirila in Metoda, šentjakobskega, svetega Jožefa, šentpeterskega, šenklavškega, šišenskega, trnovskega, viškega, Zavetišča sv. Jožefa. Če je kateri izpuščen naj se oglasi, da popravimo krivico, ki bi je ne delali radi nikomur, prav posebno pa požrtvovalnim pevcem ne, ki so s svojim ognjem pripomogli, da je bilo petje pri kongresu tako, da njega lepote nihče, ne domačin ne tujec ni mogel prezreti.

Tako smo skrbno predelali vse speve za slovesno mašo kardinala-legata Hlonda. Bili so pa vsi spevi koralni razen graduala, ki je bil figuralen, nalašč za to priliko in ta veliki zbor zložen. Introit je bil do psalma enoglasen, psalm in Gloria Patri smo pa peli četveroglasno (falsi bordoni), na vso moč pre-prosto in mirno harmonizirano. In vendar: kako presenetljivo mogočno, kar silovito je učinkovala V. stopnja v drugi polovici, kako je za njo harmonični in melodični potek pognala II. stopnja: kakor, da se kopičijo prvobitni gorski skladi. In še eno: s kakšno nepričakovano lahkoto so soprani zadeli nepripravljen, poudarjeno veliko septimo kot nepripravljen pa tudi ne razvezan zadržek

¹ Pa je bil že takrat tak ogenj, da so prav ti pevci — kar mučenci — konec vaje rekli: »Pet ur je biló, Pa če bi biló treba, bi še vzdržali in peli...«

na težki dobi, kako je bas s svojo disonantno malo sekundo gladko zdrknil s tonike, da počije na končni VI. stopnji.

Introit in komunija sta bila četveroglasen recitativ po napevu VIII. psalmovega tona. Elementarno preprosta harmonizacija se s svojimi tremi glavnimi harmonijami nepričakovano učinkovito premakne še le v koncu.

Graduala so se pevovodje na prvi pogled kar ustrašili: treba je zanj dveh četveroglasnih zborov: četveroglasni moški in četveroglasni ženski zbor, ki se zopet in zopet strneta in razpletata v četvero, petero, osmero in deveteroglasni mešani zbor. Posebno »trd oreh« — so rekli — bo kontrapunktično pisana sredina prvega dela s kratkim fugatom. Pa je prav ta živahno poljoča sredina bila morda najlepša. Ali si je bilo tiste zaporedne vstope moči misliti točnejše in lepše: za polnim altom srebrno živi sopran, za njima zanosni, lahni, žametno božajoči tenor, za vsemi pa kot gospodar voljni, mogočno zveneči bas, dokler se ves razvoj ni končal v veličastnem, prevzemajočem deveteroglasju dominante nad dominanto! In kakor v neugnani vihri so v gibkem kontrapunktu preko Stadiona drveli prožni samostojno pisani glasovi in naraščali in se vrtinčili in kopičili, dokler niso pred nami obstali kakor nagrmadena velikan-ska skalna stena.¹

Kakšen je bil vtis na tujce?

Ko je glavni pevovodja po slovesni maši prišel na tribuno, so ga obstopili škofje in očitajoče spraševali: »Zakaj graduala niste ponovili? Zakaj ga niste vsaj trikrat peli?« Prav tako so ga popoldne napadli: »Zakaj skladbe, Ti si Peter' niste peli tudi popoldne? Veličastna je bila.«

»To smo pa že dopoldne trikrat zapored peli, ko je kardinal šel k maši; dvakrat zbor sam, vtretje pa še z godbo!«

»Škoda!« so razgovor o tem končali.

Glede koral je koralni strokovnjak glavnega pevovodja prišel prašat: »Kako ste le to napravili, kako ste to dosegli, da je koral tako gladko, lepo tekel, da je petje naraščalo, pojemalo, pohitevalo pa zopet zastajalo — sploh da je koral bil tak kakor mora biti, kadar je res lep? Kako ste dosegli s pevci z vseh vetrov zbranimi, ki koral gotovo niso vajeni, ki ga ne pojo, ali če ga pojo, ga ne pojo tako?«

»I, naredili smo kar smo mogli in potrudili smo se tudi, kar se je dalo in — Bog nam je za naš napor dal svoj véliki blagoslov.«

Tuji glasbeniki, italijanski, francoski, slovaški so ponovno priznavali: »Pri nas bi si kaj takega ne upali skup spraviti, pri nas se kaj takega ne sliši...«

»Saj se pri nas tudi samo ob takih izrednih slovesnostih,« se je glasil odgovor.

Za note so mnogi prosili; škofje, znani in neznani, ki so na glavnega pevovodja naleteli, so petju dajali vse priznavanje in se pevcem in njih zmōžnostim na moč čudili.

Na cesti so ga ustavljali čisto neznani ljudje različnih jezikov in narodnosti, glasbeniki in popraševali: Kdo je pel, odkod ta mogočni zbor, da tako enotno, kakor ulito čudovito ubrano poje — s takimi lepimi, polnimi, čistimi, izučenimi glasovi? Kar verjeti niso mogli, da je bil zbor sestavljen iz več kakor trideset — do pet in trideset različnih zborov iz Ljubljane in njene širše okolice, pač med njimi pevci z veliko pevsko izobrazbo, večina pa čisto preprostih pevcev naših podeželskih zborov.

¹ Gradual je težek bolj na videz kakor v resnici. Saj je namenoma daleč od njega vsakršna alteracija, ki se grlu in ušesu ne prilega, pravtako vsakršna modulacija, za katero je treba večje pazljivosti in truda; saj so vse izpeljane tako, da kar same teko, da jih pevec niti ne čuti ne in jih skaziti kar ne more; težavo bi le imel, če bi moral drugače peti, če bi se moral modulacije ogniti.

Za konec še besedo o premogočnem zmagovitem vtisu, ki ga je na tuje udeležence napravilo *ljudsko petje*.

Že takoj ob začetku — vtóri večer, ko je vsa nabito polna šentklavška cerkev pred slovesnim blagoslovom grmela »V zakramentu« — so tuji gostje strme poslušali veličastno mogočnost in hkrati zvočno ubranost našega ljudskega petja.

Takoj sredo zjutraj je francoski govornik s šentklavške prižnice poslušalce na naše ljudsko petje opozarjal:

»Saj smo slišali, kako zna tá narod v svojem jeziku Boga častiti...«

Grof Antamora, od papeža določeni častni spremljevalec in dvorjan kardinala Hlonda je takoj sredo — ko je terek slišal naše ljudsko petje, od njega lepote ves prevzet izjavljal:

»Povsod sem že bil, po vsem svetu, pri najrazličnejših svetovnih kongresih, toda kaj tako veličastnega še nisem slišal.«

Tuji glasbeniki so glavnega pevovodja vsi začudeni spraševali:

»Kako da pri vas prav vse poje? Saj imamo pri nas tudi ljudsko petje, toda poje vedno samo nekaj ljudi, tu pa prav do zadnjega vsi. — In pri nas pojemo vsi enoglasno, pri vas se pa sliši šestero, osmeroglasno! Kakšna mogočna krasota! Kakšni ljudje pa ste? Pa še dinamika je bila lepa — kakor da je stotisočglava množica en sam izvežban zbor izbranih pevcev...«

Pa je bilo res, da je prav vse pelo. Poročevalec je za šalo popraševal najrazličnejše udeležence, prelate, vseučiliške profesorje, advokate in druge, ali so kaj pomagali. Pa ga ni bilo, da bi rekel: ne! ampak vsakdo: seveda, kar sem mogel!

Mikavne reči o ljudskem petju in njega vtisu so pripovedovali najodličnejši udeleženci s slavnostne tribune. Ko se je po ofertoriju (darovanju) pripravljal ljudsko petje in se je glavni pevovodja od zbora obrnil proti Stadionu, so škofje in drugi odlični tujci začudeno gledali in govorili: »Poglejte no! Zdaj se je obrnil proti Stadionu; mar hoče ves Stadion dirigirati?« — In ko je ves Stadion z zborom vred zares z vsem ognjem v prečudni ubranosti poprijel, in se je ta prizor ponovil po povzdigovanju in obhajilu, so kazali: »Glejte ga! Ze zopet! Pa kar ves Stadion!« — Ljubljanskega škofa so vsi prevzeti popraševali: »Kakšni so vendar vaši ljudje? Kar pevci zapoje, ves narod zna in za njimi poprime!« — Seveda! Saj nismo izbrali takih pesmi, ki bi jih ljudje dobro peti ne znali...

Pri tej priliki se je izkazal Vavknov »Sveti križ«, stara ljudska »Pridi molit« in se je zmagoslavno za vedno uveljavila Čerinova »Mogočno se dvigni« — kakor da je bila nalašč za ta kongres zložena.¹

¹ Pri prejšnjem kongresu so jo ponovno igrale menda vse godbe, so jo pele posamezne skupine v procesiji. Skupno na Stadionu je nismo peli, ker je glavni pevovodja po došlih sporočilih po pravici sklepal, da jo zna peti največ kakih 15% udeležencev. To bi bilo pa za mogočen učinek odločno premalo. Med tem se je odlična skladba razširila po vsej Sloveniji. Zna jo zdaj tudi šolska mladina, in treba bi tudi pri mladini uvesti Čerinov napev, saj je samo ta za ljudsko petje res primeren.

Za sedanji kongres posebne kongresne himne nismo dobili. Sicer so različni pesniki poskušali napraviti besedilo. Pa so vsi napravili to napako, da so besedilo takoj objavili; pokazalo se je pa, da je bilo vsakršno pomanjkljivo in za uradno kongresno besedilo nerabno. Besedilo za evharistični kongres je pred objavo šlo skozi več rok in je po skupnem delu postalo tako, kakor je sedaj, ko je razen ene manj plastične vrstice, resnično hvale vredno, zelo porabno, polno vsebine in sleherni duši razumljivo.

Prav tako je glavnemu odboru bilo predloženih precej skladb različnih skladateljev, pa odbor tudi njih nobene ni mogel sprejeti za uradno kongresno himno; najprej zaradi premalo dovršenega besedila, potem pa zaradi glasbe ne, ker prav nobena ni primerna za ljudsko petje, da bi se je vse ljudstvo z ognjem oklenilo, dasi zaradi tega nobena skladba ne zgubi svoje posebne glasbene vrednosti. Vsaka izmed njih je pač nova pesem Kristusu Kralju.

Tudi po radiju se je petje zbora in ljudsko petje po poročilih, ki so došla ustno in pismeno, slišalo odlično, da je poslušalce navdušilo.

Poročevalec ima o petju ta vtis, da je ljudsko petje nad vse mogočno zajelo vse, ki so bili navzočni; posebno silen, nepričakovan vtis pa naredilo na goste, ki takega petja vsega naroda kar niso mogli doumeti.

Zato je treba ljudsko petje z vso vneemo gojiti, da se razširi prav do zadnje slovenske župnije, da bo vsako slovensko grlo znalo čim več pesmi in se bo po naših cerkvah ljudsko petje čim bolj razširilo in utrdilo. Saj tega prvobitnega plemenitega vtisa nobena druga vrsta glasbe doseči ne more. Če Bog našemu malemu narodu ni dal toliko snovnih dobrin, nam je pa dal pesem, da se z njo navdušujemo, se ob njej veselimo, pa tudi tolažimo z njo. Zakaj bi tega izrednega božjega daru, ki ga nam vsi narodi zavidajo, ne izrabili? Zakaj naj bi Bogu kratili slavo, sebi pa veselje in zapirali obilico milosti, ki prav po petju v duše priteka? Naj bo uspeh kongresa ta, da se vsi: pevovodje in pevci vržemo v delo za našo čudovito cerkveno pesem, da bo po naših cerkvah čim večkrat in čim lepše donela Bogu na čast, ljudem v sveto navdušenje — naša prelepa, srca vžigajoča ljudska pesem...

Gregor Mali:

Odpevi za litanije Srca Jezusovega.

1. Pozdravljeno bodi, presveto Srce,
ki nase prevzelo si naše dolge;
na Golgoti kri si prelilo za nas:
Srce najsvetejše, usmili se nas!
2. Trnjeva krona obdaja
tebe, presveto Srce,
tvoja ljubezen napaja
vse, ki na zemlji trpe.
3. Vera, upanje, ljubezen naj
vodijo nas, Jezus, v sveti raj,
kjer ti v družbi božje Matere
bomo peli večne hvalnice.
4. Srce, ki razodelo si,
da zvesto ljubiš vse ljudi,
ljubezni tvoje žejni smo,
razlij na nas jo milostno!
5. Srce ljubezni polno,
ljubezni tvoje žejni smo,
zveličaj nas, te prosimo!
(Usmili se nas!)

Dr. Gregor Pečjak:

1. Božje Srce!
Ti si ljubilo nas vekomaj,
glej, tudi mi te ljubimo zdaj;
vzemi nas k sebi v sveti raj!
2. Lepé so na nebu zvezdice,
še lepše so duše izvoljene,
nad vse pa lepo si ti, božje Srce,
ki si na križu umrlo za nje.
3. Kadar bo smrt po nas prišla,
kam bo šla duša prestrašena?
Jezus, ti ji roko podaj,
pelji jo, pelji v nebeški raj!
4. Bogato si, božje Srce,
za vse, ki te kličejo:
usliši, usliši naše želje:
na veke želimo gledati te!

Orglarska šola v Ljubljani v letih 1877—1937.

(Konec.)

II. Učenci orglarske šole v Ljubljani, ki so pred dovršitvijo izstopili.

Ob 60 letnici Cecilijinega društva v Ljubljani sem v »Cerkvenem Glasbeniku« 1937 in 1938 opisal absolvente ljubljanske orglarske šole od l. 1878, ko so izšli iz nje prvi štirje absolventi, do l. 1937. V 60 letih je orglarsko šolo dovršilo in dobilo spričevalo usposobljenosti za organistovsko službo 323 absolventov. Poleg teh pa je šolo obiskovalo, toda pred dovršitvijo izstopilo še okrog 150 učencev. Sedaj hočem še o teh poročati. Ta seznam žal ne bo čisto popoln, ker iz prve dosedanje polovice obstoja ljubljanske orglarske šole manjkajo natančni podatki o dotičnih učencih. Navesti hočem učence kar po abecednem redu s podatki, kolikor so mi o njih znani.

1. Adamič Ivan, rojen 9. decembra 1902 v Velikih Laščah, je obiskoval šolo dve leti.

2. Ahačič Franc, roj. 15. okt. 1912 v Trziču, je obiskoval šolo pol leta.

3. Ahačič Friderik, rojen 25. maja 1912 v Celovcu, je obiskoval šolo poldrugo leto.

4. Ahačič Rudolf, rojen 1890 v Trziču, je obiskoval šolo dva meseca.

5. Arh Jožef, rojen 17. avgusta 1903 v Ribnem pri Bledu, je obiskoval šolo pol leta. Je organist v Ribnem.

6. Avanco Martin, rojen na Igu pri Ljubljani, je obiskoval šolo tri mesece.

7. Bečaj Franc, rojen 3. aprila 1891 pri Sv. Vidu nad Cerknico, je obiskoval šolo 2 leti. Od leta 1921 je organist pri rojstni župni cerkvi.

8. Benkovič Lovro iz Škofje Loke. Šolo je obiskoval l. 1880.

9. Bergant Maks, rojen 15. maja 1912 v Trstu, je obiskoval šolo eno leto.

10. Bernot Alojzij, rojen 18. junija 1905 pri Novi Štifti na Štajerskem, je obiskoval šolo eno leto. Je organist na Sv. Gori nad Litijo.

11. Bernot Franc iz Vranje peči je obiskoval orglarsko šolo l. 1880.

12. Bervar Alojzij, rojen 1903 v Sv. Križu pri Litiji, je obiskoval šolo dve leti.

13. Brščak Janez iz Štanjela na Goriškem je obiskoval šolo l. 1880.

14. Bizjan Anton, rojen 14. maja 1901 na Podolnici pri Horjulu, je obiskoval šolo osem mesecev. Izstopil je z opombo, da sploh ni imel namena postati organist.

15. Bogovič Anton, rojen 14. maja 1896 v Sromljah, je obiskoval orglarsko šolo dve leti in pol. Nato je bil potrjen k vojakom. Sedaj je organist v Sromljah.

16. Bohinc Stanko, rojen 1911 na Dol. Dobravi, župnija Trata, je bil v šoli dve leti. Nato je vstopil v gimnazijo in jo dovršil; študiral je na konservatoriju v Ljubljani in diplomiral iz orgel z odličnim uspehom. Poučeval je razne pevske zборе. Sedaj orgla pri Srcu Jezusovem v Ljubljani.

17. Boldin Viktor, rojen 11. septembra 1902 na Gomilskem. V šoli je bil eno leto, nato stopil kot brat v frančiškanski red.

18. Brandecker Mihael, rojen 12. januarja 1916 v Ridjici (donavska banovina), je obiskoval šolo eno leto.

19. Cajhen Janez, rojen 4. novembra 1906 v Podgori, župnija Dol pri Ljubljani, je obiskoval šolo dve leti. Je sedaj služitelj pri banski upravi v Ljubljani.

20. Capuder Maks, rojen 11. oktobra 1917 v Kosezah, župnija Moravče, je obiskoval šolo eno leto. Konec počitnic se je ponesrečil: padel je s hruške, si zlomil hrbtenico in umrl v ljubljanski bolnišnici 25. septembra 1936.

21. Cigale Anton je obiskoval orglarsko šolo dve leti in napravil še združni tečaj. Služboval je nekaj let na otoku Krku.

22. Cotelj Janez iz Leš je obiskoval šolo l. 1880.

23. Čebulj Anton, rojen 17. aprila 1871 v Adergasu pri Velesovem, je obiskoval šolo eno leto. Je od l. 1894 dalje organist v Velesovem.

24. Čebulj Martin, rojen 13. novembra 1877 v Velesovem, je od l. 1919 organist v Tržišču.

25. Čepljak Franc, rojen 10. septembra 1914 v Lečji vasi, župnija Rečica ob Savinji, je obiskoval šolo 2 leti in 3 mesece.

26. Črne Janko, rojen na Fužinah, župnija Devica Marija v Polju, je obiskoval šolo nekaj mesecev.

27. Črnivec Franc, rojen l. 1872 v Podbrezju na Gorenjskem, je obiskoval šolo tri leta (od 1890—1893).

28. Grilj Viktor, rojen 2. septembra 1902 v Moravčah, je obiskoval šolo tri mesece. Je organist na Črnučah.

29. Grum Anton, roj. 8. aprila 1877 na Lipoglavu pod Ljubljano, je po dovršeni ljudski šoli v Šmarju in treh gimn. razredih v Ljubljani obiskoval orglarsko šolo od 1895 do 1898. Prva njegova organistovska služba je bila pri frančiškanski mestni župni cerkvi v Sinju (Dalmacija), kjer je tudi poučeval dijake frančiškanske zasebne gimnazije v koralnem in figuralnem petju. Tu je ostal pol leta, nakar je moral k vojakom, kjer je postal računski podčastnik. Po odsluženi vojaščini je vstopil l. 1902 kot diurnist k okrajnemu sodišču na Brdu, kjer je hkrati vršil tudi organistovsko službo. Tu je bil pol leta, nato je prišel v Kranj k okrajnemu glavarstvu, leto pozneje pa k c. kr. dež. sodišču v Ljubljani kot pomožni uradnik. Leta 1910 je postal pomožni uradnik pri Kranjski hranilnici v Ljubljani in vršil obenem službo organista pri župni cerkvi sv. Jakoba do l. 1921. Od leta 1919 do 1929 je bil učitelj petja na realni gimnaziji, od l. 1922 blagajnik pri Slavenski banki. Vodil je tudi nekaj pevskih zborov. L. 1925 je prevzel službo organista na Vrhniki in jo opravljal do l. 1935. Hkrati je bil nastavljen kot knjigovodja Mlekarske zadruge. Grum je tudi skladatelj in je kot tak zložil in izdal precejšno število raznih, predvsem cerkvenih pa tudi svetnih skladb. Zdaj živi v pokoju; v tem času je priredil nekaj zelo uspešnih cerkvenoglasbenih tečajev na Kuni v Dalmaciji. Grum je eden izmed najboljših naših organistov.

30. Gašperšič Janez, rojen 5. decembra 1883 v Sostrem, je obiskoval šolo tri leta. Je organist v Sostrem.

31. Geso Josip iz Tunic je obiskoval šolo l. 1880.

32. Glavan Jožef, rojen 21. januarja 1893 v Dobrniču, je obiskoval šolo tri leta. Služboval je kot organist v Škocijanu pri Mokronogu, sedaj pa že mnogo let v Soteski. Hkrati je poštni sel.

33. Gostič Leopold, rojen 16. novembra 1897 na Homcu kot sin organista, je obiskoval orglarsko šolo poldrugo leto. Padel v vojski.

34. Grilj Štefan, rojen 23. decembra 1889 v Mozovcu pri Moravčah. Umrl je kot organist v Blagovici 29. septembra 1925. Imel je tudi trgovino.

35. Grušovnik Janez, rojen 18. februarja 1893 na Ptujski gori, je obiskoval šolo eno leto.

36. Hafner Janez iz Stare Loke je obiskoval šolo l. 1880.

37. Hajnžič Mirko, rojen 6. decembra 1905 v Štajngrovi, župnija Sv. Benedikt v Slov. goricah, je obiskoval šolo eno leto.

38. Hribernik Valentin, rojen 1906 v Golica pri Zg. Tuhinju, je obiskoval šolo dve leti.

39. Humar Franc, rojen 25. marca 1905 v Nevljah, je obiskoval šolo eno leto. Je od l. 1925 organist v Nevljah.
40. Jeraj Franc iz Braslovč je obiskoval šolo l. 1880.
41. Jernejčič Feliks, rojen 11. januarja 1897 na Fužini pri Zagradcu, je obiskoval šolo 2 leti. Je od l. 1932 organist v Zagradcu.
42. Juran Jožef, rojen 26. februarja 1876 v Dešenici pri Rogatcu, je obiskoval šolo dve leti. Služboval je kot organist na več krajih, nazadnje v Planini pri Rakeku.
43. Jus Andrej, rojen 1901 v Št. Vidu pri Planini (Štaj.), je obiskoval šolo eno leto, prej pa že celjsko orglarsko šolo. Pomaga kot organist svojemu očetu-organistu v rojstnem kraju. Ima precej cerkvenih skladb v rokopisu.
44. Karicelj Valentin, rojen 3. januarja 1912 v Št. Lipšu na Koroškem, je obiskoval šolo pol leta.
45. Kepić Roman, rojen 9. avgusta 1917 v Ljubljani, je obiskoval šolo tri leta.
46. Knavs Stanko, rojen 1. decembra 1909 v Retju pri Loškem potoku, je obiskoval šolo eno leto. Je organist v Loškem potoku.
47. Kovač Pavel iz Št. Janža na Dolenjskem je obiskoval šolo dve leti.
48. Korošec Janko, rojen 27. decembra 1908 v Št. Jerneju pri Ločah, je obiskoval šolo dve leti. Je organist v rojstni župniji.
49. Knific Alojzij, rojen 2. februarja 1911 v Trbojah, je obiskoval šolo dve leti. Je organist na Štajerskem.
50. Kokalj Janko, rojen 3. februarja 1897 v Mali Loki pri Ihanu, je bil v šoli dve leti. Začasno je moral oditi k vojakom. Pozneje je služboval kot organist v Ihanu. Umrli je 12. maja 1930.
51. Kristan Janez iz Ljubljane je obiskoval šolo l. 1880.
52. Krč Venceslav, rojen 28. septembra 1913 na Jezerskem. Izstopil je po dovršenem drugem letniku. Je organist na Jezerskem. Prav spreten.
53. Krže Ludovik, rojen 13. oktobra 1885 v Sodražici, je obiskoval šolo eno leto.
54. Kramar Franc, rojen 27. septembra 1890 v Mateni pri Igu, je obiskoval šolo tri mesece. Kot organist je služboval v Preserjah, v Tomišlju, potem pa ves čas od l. 1925 v Poljanah nad Škofjo Loko. Je zaslužen nabitelj slovenskih narodnih pesmi. Je o tem tudi pisal. Tudi zložil in harmoniziral je nekaj skladb.
55. Kumar Janez, rojen v Cernem na Primorskem, je obiskoval šolo eno leto.
56. Lavrih Alojzij, rojen 26. februarja 1901 v Vel. Dolih, župnija Št. Vid pri Stični, je bil v šoli pol leta. Služboval je na nekaj krajih kot organist, tudi v Kamniku. Sedaj živi v Šmartnem pod Šmarno goro. Hodi orglat na Skaručino.
57. Lesjak Ernest, rojen 12. januarja 1893 v Ljubljani. Bil je v šoli eno leto.
58. Lobe Anton iz Poloma na Kočevskem je obiskoval šolo v l. 1878/79. Je služboval kot organist na Kočevskem.
59. Meglen Rafael, rojen l. 1890 v Strugah, je obiskoval šolo dve leti. Več let je služboval kot organist v Strugah. Potem je odšel v Ameriko v Buenos Aires.
60. Mergon Albin iz Vremskega Britofa.
61. Mali Janez, rojen v Radomljah pri Kamniku, je obiskoval šolo eno leto. Je bil nekaj časa organist v domači župni cerkvi.
62. Mav Viktor, rojen 1901 na Rodici pri Jaršah, je obiskoval šolo poldrugo leto.

63. Mavrič Ferdinand, rojen 22. maja 1894 v Medani na Goriškem, je obiskoval šolo eno leto.
64. Malovrh Jurij iz Polhovega gradca je obiskoval šolo l. 1880.
65. Marinč Ivan, rojen 12. julija 1900 na Dunaju, sicer pa doma iz Fare pri Kostelu, odkoder izvirajo njegovi pokojni starši, je obiskoval šolo eno leto. Je organist in obč. tajnik v Dolenji vasi pri Ribnici.
66. Mešnik Peter, rojen 8. junija 1909 v Gorjah na Koroškem, je obiskoval šolo eno leto.
67. Menart Franc, rojen 27. septembra 1903 v Št. Vidu nad Ljubljano, je obiskoval šolo eno leto.
68. Mišmaš Jože, rojen 10. novembra 1912 v Ambrusu, je obiskoval šolo tri leta. Po odsluženju vojaščini je dobil službo organista v Ajdovcu.
69. Moschitz Anton, rojen 15. januarja 1912 v Zabnicah pod Svetimi Višarji, je obiskoval šolo eno leto.
70. Mivšek Janez, rojen 29. avgusta 1911 v Zaplani, je obiskoval šolo eno leto. Potem je odšel k vojakom. Tam je umrl.
71. Mohorič Mirko, rojen 8. julija 1906 v Železnikih. Bil je v šoli dve leti. Je organist v Ribnici. Prej pa je služboval pri Sv. Gregorju.
72. Mohar Janko, rojen 22. februarja 1919 v Zagorju ob Savi, je obiskoval šolo eno leto.
73. Mohar Ivan, rojen 14. februarja 1892 v Loškem potoku, je obiskoval šolo dve leti. Služboval je kot organist v Loškem potoku in drugod.
74. Možina Franc, rojen 4. februarja 1896 v Gatini pri Žalni, je obiskoval šolo poldrugo leto. V marcu 1915 je bil potrjen k vojakom. Od l. 1928 orgla na Polici.
75. Nahtigal Maks, rojen 25. septembra 1915 v Krašnji, je obiskoval šolo dve leti in pol. Je organist in pevovodja v Grobljah pri Domžalah.
76. Ornič Franc, rojen 1904 v Št. Rupertu v Slov. goricah, je obiskoval šolo eno leto.
77. Osolnik Janez, rojen 5. decembra 1873 v Moravčah, je obiskoval šolo eno leto. Bil je organist na Rovih, na Vačah in drugod.
78. Osolnik Anton, rojen 7. januarja 1909 v Št. Gotardu, je dovršil pozneje celjsko šolo.
79. Oven Alojzij, rojen 20. aprila 1875 v Predosljih. Je od l. 1901 organist in cerkovnik ravnotam.
80. Papler Ivan je orglarsko šolo tri leta prav redno obiskoval. Bil je organist na Uncu in na Igu.
81. Pajek Franc iz Ljubljane je obiskoval šolo l. 1880.
82. Pajsar Josip iz Ljubljane je obiskoval šolo l. 1880.
83. Pašara Mirko, rojen 24. oktobra 1920 na otoku Žirje pri Šibeniku, je obiskoval šolo eno leto.
84. Pangerc Josip, rojen l. 1868 v Dolini pri Trstu. Orglarsko šolo je obiskoval od l. 1879 do 1883. Nato je v domači župni cerkvi prevzel orglanje in opravljal to službo do prihoda učitelja Jereba, absolventa ljubljanske orglarske šole. Pozneje je samo nadomestoval ondotne organiste (Jereba in Venturinja). Bil je tudi posestnik, gostilničar, trgovec, župan in deželni poslanec. Umrl je v Dolini l. 1924.
85. Perne Alojzij, rojen 16. junija 1891 na Št. Urški gori. Je sedaj soboslikar.
86. Pirč Anton, rojen 12. novembra 1893 v Žužemberku, je obiskoval šolo dve leti.
87. Podlesnik Anton, rojen 1885 v Št. Vidu pri Zavodnjem (Štaj.), je obiskoval šolo tri mesece.

88. Pincolič Jožef, roj. 13. marca 1878 v Sv. Križu pri Kostanjevici, je obiskoval šolo nekaj mesecev. Bil je organist pri Sv. Heleni in v Ajdovcu.

89. Potočnik Franc, rojen 19. januarja 1897 na Rovih pri Kamniku, je obiskoval šolo malo manj kot eno leto. Izstopil je zaradi bolezni.

90. Prelac Jurij, rojen 4. septembra 1900 v Tinjanu pri Pazinu (Istra), je obiskoval šolo dobrega pol leta.

91. Prelovšek Franc, rojen 20. januarja 1917 v Ljubljani, je obiskoval šolo eno leto. Potem celjsko.

92. Praprotnik Franc, rojen 1893 v Podbrezju, je obiskoval šolo pol leta. Umrli.

93. Resnik Franc, rojen 2. marca 1909 v Selih nad Kamnikom. Bil je v šoli eno leto.

94. Repovš Ivan, rojen 7. maja 1895 na Koprivniku pri Polšniku, je bil redni gojenec orglarske šole v šol. letu 1911/12. Ker je medtem dovršil meščansko šolo, je vstopil na drž. učiteljske v Ljubljani, obenem pa je glasbeni študij nadaljeval na šoli Glasbene Matice. Svetovna vojna ga je vzela l. 1915 k vojakom, iz katere se je vrnil l. 1918 kot kadetaspirant — vojni invalid. Dovršil je učiteljske l. 1920, nastopil takoj učiteljsko službo na prulski mestni IV. osnovni šoli v Ljubljani ter se obenem vpisal na konservatorij. Po usposobljenostnem izpitu za osnovne šole in izpitu za meščanske šole je bil leta 1924 premeščen na II. l. 1925 pa na I. drž. deško meščansko šolo v Ljubljani. Vzporedno z učiteljsko službo je obiskoval konservatorij in ga l. 1926 dovršil. Opravi je drž. izpit iz glasbe in absolutorijski zrelostni izpit umetniške stopnje. Glasbeno se je izpopolnjeval še v Pragi. L. 1930 je bil postavljen za suplenta na klasično gimnazijo v Ljubljani in po položenem profesorskem izpitu iz vokalne in instrumentalne glasbe pa je bil premeščen na drž. učiteljske v Ljubljani, kjer deluje še danes. (Kritika piše o njem: »Repovš je tip muzikanta zase. Pevsko Hubadovsko izobražen. Priden kot mravlja, vesten, natančen ter globoko glasbeno čuteč. Vse svoje moči posveča glasbeni vzgoji šolske mladine. S šolskimi pevskeimi svetnimi in cerkvenimi zbori, orkestri na meščanski, srednji in učiteljski šoli je imel odlične uspehe v nastopih, ki gredo že v stotine.«)

95. Ropret Franc, rojen 12. aprila 1892 na Boh. Beli, je šolo obiskoval malo manj kot eno leto. Ko je bil potrjen k vojakom, je izstopil. Bil je organist v Ribnem. Pozneje je služboval pri fin. kontroli v Šmarju pri Jelšah kot podpredsednik.

96. Rogelj Anton, rojen 1881 v Pristavi pri Moravčah, je obiskoval šolo eno leto. Bil je organist pri Sv. Ani na Koroškem, v Št. Lambertu, na Vačah, na Sv. Gori.

97. Rot Anton, rojen 3. aprila 1895 v Rakitni, je bil organist na več krajih, od l. 1934 v Rakitni.

98. Sedej Valentin, rojen 8. februarja 1874 v Selcih nad Škofjo Loko, je bil v šoli l. 1891. Deluje kot organist in cerkovnik, hkrati gostilničar pri Sv. Joštu nad Kranjem.

99. Sever Albin, rojen 28. avgusta 1894 na Brezovici pri Ljubljani, je obiskoval šolo dve leti. Potem je moral k vojakom. Po odsluženem vojaškem roku je služboval in še slušbuje kot organist na Brezovici. Nekaj let je bil tam tudi poštar.

100. Sever Maks, rojen 11. oktobra 1899 v Rihenbergu na Goriškem. Bil je v šoli eno leto. Izstopil je zaradi bolezni.

101. Slabe Ladislav, rojen 3. julija 1897 v Vipavi kot sin organista, je bil v orglarski šoli malo manj kot tri leta. Potem je moral k vojakom. Služboval je kot organist na več krajih, nazadnje v Škocijanu pri Mokronogu. Zdaj je zaposlen v predilnici in tkalnici Gassner & Glanzmann v Tržiču ter vodi petje v kapeli Dekliškega doma v Tržiču.

102. Slatnar Mavricij, rojen 21. julija 1881 v Šmarci pri Homcu, je od l. 1926 organist v Smledniku.
103. Smrekar Jožef, rojen 1903 v Štangi, je obiskoval šolo eno leto. Od l. 1930 je organist na Prežganjem.
104. Snoj Jožef, rojen 19. aprila 1883 na Črnučah, je obiskoval šolo pol leta.
105. Snoj Peter iz Št. Jakoba ob Savi je obiskoval šolo l. 1880.
106. Sršen Josip iz Vodice je obiskoval orglarsko šolo l. 1879.
107. Skok Vilko, rojen 16. oktobra 1908 v Trstu, je obiskoval šolo poldrugo leto.
108. Stáral Franc je obiskoval orglarsko šolo dve leti pod Antonom Foersterjem.
109. Šircelj Franc, rojen v Trnovem na Notranjskem, je obiskoval šolo 4 leta. Dobil je le zasebno spričevalo, da je sposoben za organista, izvzemši velike maše. Bil je organist v rojstni župni cerkvi.
110. Štempihar Andrej, rojen 27. januarja 1892 v Cerkljah pri Kranju, je obiskoval šolo eno leto. Kot organist je služboval na več krajih: v Javorju pri Litiji, v Javorju na Koroškem, v Senožčah, v Selcih, na Mirni, v Ihanu; sedaj je organist in cerkovnik na Dobrovi pri Ljubljani. Zelo sposoben.
111. Štefanič Franc, rojen 24. junija 1914 v Podklancu pri Vinici, je obiskoval šolo dve leti.
112. Šivic Jožef, rojen 30. julija 1900 v Rakitni. Bil je v šoli poldrugo leto. Sedaj je pismonoša v Ljubljani.
113. Šuštar Janez, rojen 28. januarja 1902 na Selih nad Kamnikom, je obiskoval šolo dve leti. Je od l. 1927 organist na Selih.
114. Šušter Andrej iz Mengša je obiskoval orglarsko šolo l. 1879.
115. Tancar Martin, rojen 11. nov. 1869 na Jesenicah, je obiskoval šolo dve leti. Bil je več let organist na Jesenicah in pevodnja »Save«. Danes je tam ugleden gostilničar in posestnik.
116. Tiran Anton, iz Postojne, je obiskoval šolo l. 1880. Bil je organist v Štangi. Potem žel. nadsprevodnik v Ljubljani. Sedaj živi v pokoju.
117. Thaler Alojzij, rojen 26. aprila 1899 v Celovcu. Bil je v šoli dve leti.
118. Tomc Jernej, roj. 8. avg. 1882 v Nevljah, obiskoval šolo eno leto.
119. Tramte Anton, rojen 23. novembra 1889 v Škocijanu pri Mokronogu, je obiskoval šolo dve leti in pol. Med vojno je prišel v rusko ujetništvo. Po vrnitvi v domovino je dobil organistovsko službo v Zabnici pri Škofji Loki in začel izdelovati harmonije. Potem se je preselil v Medvode. Organist v Preski od l. 1934.
120. Troha Franc, rojen 7. novembra 1871 v Podlipi, je bil v šoli malo časa; organist v Zaplani.
121. Traven Primož iz Srednjih Gameljnov, župnija Šmartno pod Šmarno goro, je bil v šoli l. 1879.
122. Turk Edvard, rojen 11. oktobra 1907 v Ložu. Bil je v šoli dve leti. Služboval je kot organist in kapelnik v Slov. Konjicah.
123. Varl Lenart, rojen 19. novembra 1910 v Kropi, je obiskoval šolo dve leti. Je organist v Kropi, hkrati mizar.
124. Vrhovnik Karel iz Tržiča.
125. Vitežnik Viktor, rojen l. 1901 v Št. Vidu pri Vipavi, je bil v šoli dobrega pol leta. Sedaj slušbuje v Belgradu kot privatni uradnik.
126. Zavrl Franc, rojen 11. februarja 1892 v Črnem potoku, župnija Šmartno pri Litiji. Bil je v šoli dve leti in pol. Orglal je nekaj časa pri kapucinih v Gorici. Umrli je med svetovno vojno 18. marca 1916 v vojni bolnišnici v Szekesfehérváru na Ogrskem.

127. Završan Franc, rojen 10. aprila 1916 v Polhovem gradu, je obiskoval šolo malo manj kot tri leta. Umrl je 17. maja 1935 v Ljubljani.

128. Zdešar Ivan, rojen 10. marca 1885 v Horjulu, je obiskoval orglarsko šolo eno leto. Že prej je doma v Horjulu orgljal 9 let. Potem je dovršil dunajski konservatorij. Od l. 1912 dalje je organist in pevovodja v župni cerkvi sv. Petra v Ljubljani. Mnogo let je orgljal tudi v cerkvi Srca Jezusovega. Na orglarski šoli v Ljubljani poučuje teorijo in orgle. Predsednik društva organistov za ljubljansko škofijo. Izvrsten organist. Zložil je tudi nekaj skladb. Poleg glasbenega dela je zaposlen tudi kot privatni uradnik pri šempetrskem župnem uradu in kot tajnik pri šempetrski hranilnici.

129. Zidar Ivan, rojen 19. oktobra 1903 v Dolu pri Ljubljani, je obiskoval šolo 3 mesece.

130. Zeiger Frančišek iz Razbora na Štajerskem je obiskoval orglarsko šolo tri leta od 1886—1889.

131. Ziherl Alojzij, rojen 6. oktobra 1895 v Zavinku, župnija Škocijan pri Mokronogu, je obiskoval šolo pol leta. Ko je bil potrjen v vojake, je izstopil v februarju 1915.

132. Zupančič Alojzij, rojen 12. januarja 1912 na Malem Lipoglavu, je obiskoval šolo eno leto.

133. Zic Ivan, rojen 1901 na Punatu (Aleksandrovo) na otoku Krku. Šolo je obiskoval eno leto. Umrl.

134. Zaver Joško, rojen l. 1901 v Apačah na Koroškem, je obiskoval šolo pol leta.

Iz tega seznama je razvidno, da se tudi izmed učencev, ki orglarske šole v Ljubljani niso dovršili, mnogi udeležujejo kot poklicni organisti ali sicer kot glasbeniki ter da so se nekateri glasbeno celo visoko povzpeli.

Dr. Fr. Kimovec:

Nove orgle v Spodnji Idriji.

Orglarska mojstra Valiček in sin sta v župni cerkvi v Spodnji Idriji postavila nove orgle z naslednjo dispozicijo:

I. manual:

1. Principal 8'
2. Burdon 8'
3. Salicional 8'
4. Koncertna viola 8'
5. Oktava 4'
6. Flauto traverso 4'
7. Mikstura (5 kratna)
8. Tromba 8'

II. manual:

9. Violinski principal 8'
10. Flavta 8'
11. Vox coelestis 8'
12. Fugara 4'
13. Flauto dolce 4'
14. Kvinta 2²/₃'
15. Flavtica 2'
16. Tercia 1³/₅'

Zveze:

- Man. II—I
Superokt. II—I
Superokt. I
Superokt. II
Subokt. II—I
I — ped.
II — ped.
Superokt. I — ped.

Pedal:

17. Violon 16'
18. Subbas 16'
19. Piano 16'
20. Burdonal 8'

Zbiralniki:

- p, mf, f, ff, Tutti
Ena prosta kombinacija
Generalni crescendo
Pedalni avtomat (proč)
Jezičnik (+)

G. Valička imamo v najboljšem spominu še iz časov, ko je pri Milavcu izdeloval pnevmatiko, zlasti igralnike, ki še danes točno, zanesljivo delujejo. Tudi v teh orglah se staro zanesljivo delo takoj čuti. Pnevmatika je točna celo v najbolj kočljivih brzinah.

Igralnik (mahagoni) prikupen, pripraven, pregleden. Dasi ima vse pripomočke, ki organistu dobro služijo, vendar ni preobložen. Zelo prav je, da avtomatična pedalna mena vedno deluje sama po sebi; le če je organist kdaj ne potrebuje, jo s pritiskom izloči. Prav tako je bolje, da je jezičnik pozitiven; to se pravi: če ga v zbiralnikih (v plenu) hočem imeti, ga moram posebej pritisniti. Tako organist nikdar ne pride v nevarnost, da bi mu razglašeni jezičnik igro kvaril.

Omare prave orgle nimajo, ampak je zunanja stran narejena iz okusno razpostavljenih cinkastih, z aluminijem »posrebrenih« piščali.

Intonacija je splošno zelo dobra, mehka; glas orgel je jasen. Registri imajo vsak svojo značilno posebnost dobro zadeto. Toda dasi so intonirani izrazito, ta značilna izrazitost ne gre nikjer v skrajnost, tako da se dajo med seboj izvrstno spajati. Spreten organist bo zlasti s posameznimi alikvoti, ki mu jih drugi manual dobro intonirane nudi kar zapovrstjo, mogel iz orgel pričarati množico živih, mikavnih, kar razkošnih barv. Med posameznimi registri posebej omenimo omamno dražljivo koncertno violo, neprecenljivo flauto dolce, ko kosova pesem veselo žvižgajočo flauto traverso; nežno, privlačno vox coelestis, ki pa valuje le toliko, da glas ni čisto tog. Spretno je intonirana tudi pojoča fugara, saj jo moreš pridejati kateremukoli registru, katerikoli spojin: vselej prijetno osvetli, nikdar ni vsiljiva.

Mikstura je po načinu sedanjih italijanskih mojstrov intonirana nekoliko rezko. Bolje so miksture intonirali italijanski stari mojstri: svetlo, pa brez ostrine, da orgle dobe svetlejši pa tudi milejši, prijetnejši blišč. Iz pedalnega violona 16' bi se mogel — dasi ni nujno — vzeti še violon 8'.

Polne orgle zvene mogočno in cerkev dobro napolnijo, dasi zaradi nizkega oboka nima ugodne akustike. Zelo dobro je, da na pedalu poje prvi manual tudi v superoktavi, saj s tem melodična črta v pedalu postane jasna, izrazita; prav posebno je dobro to, kadar pedal n. pr. pri polnih orglah sam nastopa.

Orgle so torej dostojno delo, ki mojstroma in njiju zmožnostim dajō kar najboljšo spričevalo.

Organistovske zadeve.

Občni zbor Društva organistov za ljubljansko škofijo se za enkrat še ne bo vršil zdaj v jeseni, temveč po novem letu. Natančni datum bomo sporočili v »Slovenцу« in »Domoljubu«, ako bo mogoče tudi v »Cerkvenem Glasbeniku«.

Organistom, članom društva, bomo tekom novembra razposlali položnice, da poravnajo letno članarino 20 din za l. 1939. Tistim, ki dolgujejo še za nazaj, bomo dolg za dotična leta naznačili.

Organiste prosimo, da pri premembah službe društvu sporoče svoj novi naslov.

Koncertna poročila.

Dva mikavna cerkvena koncerta. Prvega smo 10. septembra t. l. poslušali v župni cerkvi v Žireh. Pel je frančiškanski »Sattnerjev« zbor iz Ljubljane in sicer v prvem delu skladbe p. H. Sattnerja, v drugem žirovskega organista Jobsta. Prvi je bil Sattnerjev krepki, pestri, melodično pa tudi kontrapunktično lepo izpeljani zbor »Vstal je Gospod«. Nato ljubka »Roža božična«, ki mestoma zveni ko mehka ljudska (narodna) pesem. — »Marija, kako si lepa!« je prav Hugolin-sko mogočna tvorba, ki jo poživljata pristrčni basovski in sopranski samospev in ji veliki vzgon še množi naraščanje in upadanje pevskega zbora, ki bi še bolj enakomerno še bolj učinkovalo. — »O Jezus, moja sreča« je, ne vem, ali sama po sebi tako mehko čustvena, ali ji je petje (sopranski solo) vtisnilo tak značaj. Vsekakor je solistinja nekako z vsako noto posebej hotela vzbuditi posebno čustvo, jo poudariti kot posebno važno. Ta vtis prenežne lepote je podprlo še zelo iznajdljivo, dražestno

(pikantno) spremljanje. »Sv. Križ« je znana, širše razpletena postna, prav tako »Pozdravljena, nebes Gospa!« nežne čustvenosti polna, ki jo je zbor dobro čutil, pa bi jo smel še povečati, zlasti zaradi mikavnih barv v orglah.

Teh šestero skladb je Sattnerja pokazalo v njegovi pristni naravi in vsej moči. Vse značilne lastnosti si nehotе nasledoval: njegovo plastično, nazorno moč, njegovo izredno veliko iznajdljivo melodioznost; in če je kdaj tudi čustvena, prav ob meji cerkvenega, nikdar ni plehka, vsakdanja, banalna; čeprav živa, kar vriskajoča, vendar vsekdar plemenita. — Prav taka je njegova harmonija: jasna, razumljiva; tudi disonanca vedno izbrana, tenko odtehtana; celo kadar se razhudi, skrajno umerjena, elegantna. Se je pač vedno zavedal reka: noblesse oblige = plemstvo nalaga posebne dolžnosti. Plemič je pa Sattner v glasbi bil in za takega tudi hotel veljati. Zato! Prav iz tega teženja si razlagamo tudi njegovo nekako zastarelo ljubezen do zmanjšanega četverozvoka, ki ga rabi, kadar v harmoniji hoče poudariti trpko bridkost, izraziti višek bolečine. Pač kakor plemiči cenijo od prednikov predane starine. Zbor je svojega ustanovitelja in mojstra vredno pokazal.

Jobstov del je presenečal dvakrat: najprej smo se v prvih četvero skladbah dodobra zavedeli, kakor morda težko kdaj, da je v Jobstu moč, ki pa seveda ni lahka in poceni, ampak pevce velja veliko truda, pa tudi pri poslušalcu zahteva napete pozornosti. Kar valile so se preko nas kakor težki morski valovi goste, težeče, nasičene harmonije, ki so se neprestano prelivale iz barve v barvo — ena bolj globoka kakor druga. Če to neprestano, po eni plati iskreče se, po drugi, bolj občutni, motno težeče valovanje poslušaj, čutiš vsaj nekaj tega, kakor če stojiš pred Böcklinom ali Stuckom, ki sta svojim slikam znala dati po eni strani žarko barvitost, po drugi pa z nje nasprotjem na dušo naložiti težo, da je človek, če ga je taka umetnina enkrat prevzela, zlepa — pravzaprav nikoli ne pozabi.

Seveda so take skladbe mogoče samo s spremljanjem; vokalne so — če že ne vselej nemogoče, vendar vedno kočljive. (Prim. dva vokalna takta v »Velikem petku«.) Še z orglami niso vselej jasne (prim. prvi del iste pesmi). Napev tone v močnih barvah, ki se kalejdoskopsko neprestano menjajo: uho še ene ne utegne razbrati, že jo odrine druga, še močnejša. Te skladbe so težka meditacija, ki si grebe po duši, srcu... Aleluja velikonočne »Poglejte, duše!« se pa začuda prijetno zjasni. — Solist v pesmi »Jagnje božje« (bas) je začetkoma preveč dal na posamezne note; pozneje so se mu spletale v lepo melodično črto. Prav tako bi solistka v »Mariji zvezdi« (sopran) še bolj učinkovala, če bi vsako noto pač z vso skrbjo obdelano vendar podredila celotnemu melodičnemu razvoju. Pri tej pesmi smo občudovali mogočno naraščanje, kakor ga v slovenski cerkvenoglasbeni literaturi komaj še kje najdemo. Zbor in pevovodja sta to čutila in sta vso moč in znanje porabila, da je bil vtis silen, premagujoč.

Posebno presenetili sta nas zadnji dve. V tistem presenečenju sem koj prvo (Darovanje) sodil: ta je pa vsega vredna; razumljiv napev, ne prenatrane harmonije; ljubek dvogovor med ženskimi in moškimi glasovi, vsaki duši jasen, vsakemu srcu dostopen, da poslušalca nehotе za seboj potegne, ogreje, dvigne. Prav tako je jasna, izrazita, krepka druga »Kristus Kralj«. Tu je — se zdi — Jobstova pot in njegova moč. Obe skladbi imata navzlic preprosti jasnosti glasbeno globoko vsebino. Saj nejasnost, bogata preobložena natrpanost ni zato že umetnost. Umetnost je jasnost. Saj si čedalje bolj znova utira pot od pradavnin znano in veljavno, dasi včasih pozabljeno ali stran potisnjeno načelo: z najmanjšimi pripomočki doseči največji učinek — načelo, ki nima veljave samo v gospodarstvu, ampak čedalje večjo tudi v umetnosti. Zbor pravzaprav ne pozna težav — soprani poprimejo, kar jim na vrsto pride — močni so, mogočni. Alti so polni, morda v forte kateri kdaj malo v čeljustih stiska, za spoznanje preveč vibrira. Solist lahko, in je — če je odtehtano — lepo; za zbor je pa najboljši kar miren glas. Sicer je pa alt izdaten in se — kadar treba — uveljavlja. In je dober, prožen, voljan tenor, v tonu široki bas daje zboru izrazito podlago. Zboru se zlasti prilagajo junaška, heroična mesta, dasi so tudi nežna prijetno zvenela, čeprav se je prav lahkih, nežnih mest hotela kdaj oviti rahlo zaznavna teža. Morda je bila pa tega vzrok

nekoliko neugodna akustika s prevelikim in predolgim odmevom. Zbor se dokaj spretno umika slabostim, ki si jih pevci ob orglah menda kar skoraj zapovrstjo radi privzgoje; tako da so tudi vokalne reči zvenele, dasi tako niso bile pripravljene kakor to, kar so peli z orglami. Pri vokalnih harmonijah je najlepše, če se vsi glasovi stopе v en sam zvok, tako da se posamezni glasovi iz te glasovne gmote niti ne slišijo ne, ampak se vse zlije v enoten zvok, ki mu, če petje sestoji iz naravno čistih intervalov, poseben blišč dajō naravni alikvotni toni, ki se sami od sebe — prostemu ušesu dobro slišno — tvorijo nad takim čisto ubranim petjem; petjem, ki je neprimerno bolj čisto kakor so akordi na instrumentih. Solisti so se očividno potrudili, da so svojo nalogo čim vestneje in učinkoviteje izvršili. Za orglami je bil fr. Salvator Majhenič, ki je zbor primerno spremljal, pokazal dober smisel za barvo. Nehati bi moral pa vselej točno s pevci vred. — Sam zase je zaorglal dve Sattnerjevi skladbi: »Fugo«, z nepričakovano živahnim razvojem, krepkim stopnjevanjem, in »Postcommunio«, močno čustveno skladbo po melodični in harmonični plati, še bolj morebiti zaradi dražljivih mikavnih barv.

Vso prireditev je pripravil in spretno vodil operni kapelnik A. Neffat, ki je dokazal, da se tudi v cerkveno glasbo različnih smeri zna vživeti in jo učinkovito podati. Zbor se mu je kot dober instrument umetniku voljno podrejal in vsako njegovo misel in kretnjo gibko izvedel. Dirigent z zborom in solisti so lepih uspehov lahko veseli.

Drugi koncert smo poslušali 24. septembra ob 3. popoldne ob temeljito prenovljenih, odlično se posrečilih orglah v župni cerkvi v Šmartinu pri Litiji.

Nekako trideset let stare Brandlove orgle so že dalj časa službo odpovedovale, da jih je moral v roke vzeti mojster Jenko, sapnice, pnevmatiko prenoviti, manj srečno intonacijo ublažiti, pa še kako piščal in register novega dodati. Tako so se orgle, ki so imele prej težek, mazav, počasen, leno odgovarjajoč ton, v svetlem, lahnem, živem, iskričem, gibkem, pa hkrati mogočnem glasu kar zableščale. Nekoliko krhka intonacija je postala voljna, mehka, kar božajoča — kar čuda, kakšno izpremembo more spreten, vesten, od Boga obdarjen mojster doseči.

Koncert je pripravil organist Jože Cajhen; za pomoč na orglah je naprosil prof. M. Tomca.

Najprej je poročevalec poslušalcem s preprosto besedo poljudno razložil orgle, njih ustroj in pomen in značaj posameznih registrov. Prof. Tomec je pa razlago iznajdljivo zaigral na orglah. Po Bachovem preludiju v G-duru je nastopil zbor, ki ima kot flavica živ, mehek sopran, izrazit poln alt in dober moški zbor¹ s kremenitim tenorjem in mogočnim basom, zbor, ki bi s častjo mogel nastopiti tudi v mestu. Všeč nam je bila primerna dinamika (naraščanje, pojemanje), smiselna deklamacija, modra, nič pretirana agogika (pohitevanje, zadrževanje). Blažičeve »Vere« začetek zveni kakor nemški koral, sredina pa da tudi nekaj ognja. Mavove maše trije prvi deli so sočna stvar, krepka, učinkovita, ogenj je v njih. Morebiti je Mav težko kje še tako naraven, neposreden. Železnikov »Svet« nas je močno razveselil z lepim kontrapunktičnim razvojem. Klemenčičeva »Poglejte, duše!« ima v glasbi mogočno vsebino. Bolj ko v besedilu v glasbi kar divja boj s peklenskimi močmi. Ni lahka, pa so jo ognjevitno peli. Sunkovito s težavo se glasba pne, vse — se zdi — se ruši, dokler se znova ne zažene izpod razvalin in v neverjetno učinkovitem kvartsekt-nem akordu na dominantni konec prvega dela in zopet po drugem delu. Premrl je bil zastopan z dvema učinkovitima solističnima skladbama: »Darovanjem« in spevom »Sem kakor oljka« in še z znanimi Variacijami na pesem »Ti, o Marija!« Tomec s solistično »Postno«, zelo čustveno, ekspresivno, tudi solistično »Deviško Materjo« in obema večjima, pogosto rabljenima orgelskima skladbama: ekspresionističnim »preludijem in fugo v E-duru«, ki sta znana po svojih mogočnih, včasih kar bolešno razgibanih zagonih — in »preludij in fugo na melodijo Ite missa est«, ki se pa razvija objektivneje

¹ Škoda, da krepko zveneči moški zbor ni pel brez spremljanja. Spremljanje moškemu zboru redko kdaj kaj prida, redno pa veliko vzame, zlasti spodnjim glasovom.

— recimo — v duhu »nove stvarnosti«. — Grumov »V zakramentu« se na dolgo razpleta; očitno naj bi bil nekak nasprotek ali nadomestek Riharjevega veličastno patetičnega, prečudno pestrega pa hkrati enovito se razpletajočega v C-duru. Za Riharjem je Foerster pokazal svojega mogočno razvitega v B-duru z znamenitim vodilnim basom. Grumov je mozaično delo, čigar posamezni kamenčki so mikavni; vendar pa mikavnost z dolžino morda le ni v popolnem soglasju. Amen se zelo učinkovito razrašča. Če pridam še to, da se je skromni »Gospod, nisem vreden« v to razkošno bogastvo ponositih skladb podal le kot ponižna, tiha, váse zamišljena molitev skladatelja in zbora in še morda katerega poslušalcev, smo menda zelo vse omenili.

Da je prof. Tome svoji nalogi izvrstno zadostil, ni treba posebej omenjati. Posebnost je bil pri Premrlovih variacijah znatno rabljeni tempo rubato.

S spretnim solistom so bili skladatelji lahko zadovoljni, kakor so bili poslušalci.

Petje zbora je bilo presenetljivo dobro; veliko boljše, kakor bi človek od podeželskega zbora, pa čeprav je v Šmartinu, mogel pričakovati. Naj pevovodja in njegov zbor vesta, da smo ju radi in z užitkom poslušali. K.

Dopisi.

Janjina (Dalmacija). G. urednik! Po dolgem času se zopet oglašam, da malo opišem glasbene razmere, ki jih kot dekanjski nadzornik vse dobro poznam. Poročam Vam ravno zato v Vaš lepi »Glasbenik«, ker smo mi Slovenci mnogo pripomogli, da se je glasba tukaj toliko razvila, zlasti še cecilijansko gibanje. Dve leti smo že tukaj kar trije Slovenci: skladatelj Anton Grum s svojim sinom prof. Danilom Grumom in moja malenkost. Pred dvema letoma sem Vas, g. urednik, zaprosil, da bi sprejeli vsaj enega tukajšnjega mladeniča v Vašo orglarsko šolo. Pa ste mi pisali: »Nimamo prostora. Vi tam doli kar lepo zadržite g. skladatelja Gruma, ki naj vodi tečaje; on bo imel najlepši uspeh.« In to se je zgodilo. Tako ste Vi, g. urednik, bili v tem pogledu prvi spiritus movens. Z g. župnikom na Kuni sva prosila g. Gruma, naj ostane pri nas. Ustregel je zelo rad in vodil tukaj kar pet tečajev: tri na Kuni, dva na Vrušici. Tečaji so popolnoma uspeli in gre g. Grumu vse priznanje za velikansko delo, polno truda, železne volje in sposobnosti. Tečaji so rodili najlepše sadove. Na Kuni imajo danes zelo lepo petje in nekaj fantov kar lepo igra na orgle. Nastopili so že nekaj kratov na koncertu. Ustanovljen je bil tudi tamburaški zbor, ki odlično napreduje. Pravtako moški, ženski, mešani in šolski zbor. Zadnji je posebno dober.

Na Kuni so imeli dva lepo uspela cerkvena in štiri svetne koncerte. Srečno je mesto, ki ima take glasbene moči. Zelo požrtvovalen je pa tudi g. župnik, neutrudljivi don Mate Milič, ki ima premnogo zaslug, da se cerkvena glasba čim lepše razvija. G. Grum je ostal trajno na Kuni in tu poročil odlično pevko in učiteljico gospo Srečko Milodrag, ki mu je desna roka in je sama večkrat nastopila na koncertih kot solistinja.

Pri nas v Janjini pa imamo kot kapelnika godbe sina g. Antona, prof. Danila Gruma, ki je godbo dvignil na umetniško višino. Ta godba je imela že okrog 20 zelo uspelih koncertov ne samo v Janjini, temveč tudi po drugih večjih mestih Dalmacije. Povsod je prejela veliko priznanja bodisi glede izvajanih skladb večinoma odličnih svetovnih skladateljev, kakor tudi zaradi izvrstnega izvajanja. G. Danilo Grum je na mojo željo ustanovil tudi pevski zbor in goji ž njim zlasti koral in cerkveno petje.

Razen tega smo imeli v Janjini še štiri druge krasno uspele koncerte, na katerih so bili izvajani tudi slovenski skladatelji: Premrl, Sattner, Tome in Jobst. Vse je bilo zelo lepo podano. Kljub silni vročini je bila cerkev vedno nabita polna. Poleg slovenskih skladateljev so bili na sporedu tudi nemški in italijanski. Te koncerte so priredili na mojo prošnjo zagrebški glasbeniki, ki so prišli semkaj na letovišče. Bili so to: operni pevec basist Tomislav Neralič, Josip Rozman in Ivo Bjelevučić, vsi gojenci glasbene akademije v Zagrebu, vsi pravi umetniki z izbornjo šolo in nadarjeni. G. Neralič je pevec izrednih kvalitet, kar mu tudi vsa kritika priznava. Lahko se meri s

svetovnimi pevci. Dominiral je v Griesbacherju in Sattnerjevi molitvi iz kantate »Jeftejeva prisega«. Pretresljiv je bil Premrllov »Memento mori«, skladba kot nalašč za tega peveca. Drugi pevec-umetnik je lirični tenor Ivo Bjelevučič, naj rojak, ki študira na zagrebški glasbeni akademiji. Ima simpatičen, nežen in do najvišjih leg gladko izravnani glas. Od njega zapeta Tostijeva Ave Maria je poslušalce ganila do solz. Bjelevučič kaže velik talent tudi za kompozicijo. Ravnokar je dovršil »Ciklus pjesama za visoki glas i glasovire«. Pravi, da je delo zelo posrečeno. Tretji umetnik je g. Josip Rozman iz Sarajeva, odličen pianist in izvrsten interpret največjih svetovnih mojstrov. Igral je dovršeno in vse na pamet. Na orglah je izvajal Bachove fuge. Ljudstvo ga je poslušalo z največjo pozornostjo in užitkom. Isti umetniki so priredili tudi več koncertov v dvorani župnišča. Za to veliko kulturno delo jim gre vsa čast in priznanje. Vse to so izvajali na željo župnika popolnoma gratis, kar je nekaj posebnega. So odlični katoliki in prijatelji ter širitelji prave cerkvene glasbe.

Tu smo imeli tudi koncert slavne pevke gospe Dereghi Dije Pozajič iz Zagreba, ki jo je na orglah spremljal njen soprog g. Milan Pozajič, profesor zagrebške glasbene akademije. Tudi tu so bile na sporedu prelepe reči in podane povsem dovršeno. Poleg cerkvenega sta dala še en svetni koncert.

Poleg naštetih so pri nas nastopili v koncertih še g. Lav Vrbanič, odličen pevec in pianist, skupno s soprogo. Mlada pianistinja virtuozinja gđ. Zdenka dr. Jurin je odigrala Chopina, Liszta, Tomca, Premrla in druge. Na tem koncertu je nastopil tudi g. Rožo Jambrečak, violinski virtuoz. Na klavirju sem ga spremljal podpisani. G. Jambrečak je okrajni glavar v Dubrovniku. Zadnji koncert je imel profesor in kanonik dr. Subotič skupno s podpisanim. Razven Griesbacherja in Schuberta so bile izvajane slovenske in hrvatske skladbe.

Janjina je po vsem tem glasbeno mesto, ki je bilo letos za časa največje vročine pozorišče velikih glasbenih produkcij. Janjinsko ljudstvo glasbo silno ljubi in visoko ceni one, ki so v njeni službi. Ta božanstvena umetnost dviga trudnega zemeljskega popotnika v nebeške sfere in dela našo dušo blaženo in srečno kljub vsem viharjem, ki ji prete. Hvala Vsemogočnemu, ki nam je naklonil take lepote v svoji neizmerni dobroti!

Pošiljam Vam, g. urednik, tele vrstice, da vidite, da tudi na daljnem jugu delamo z vsemi močmi za procvit in napredek glasbe. Pozorno spremljamo in pazljivo beremo tudi Vaš lepi »Glasbenik«, ki je po svoji listovi vsebini kakor po glasbeni prilogi na odlični višini.

Kosto Selak,

župnik in nadzornik cerkvene glasbe za pelješki dekanat.

Oglasnik za cerkveno in svetno glasbo.

Stanko Premrl: **Povsod si ti...** Samospev za visok glas s klavirjem. Ljubljana 1939. Samozaložba. Cena 6 din. Skladba je zložena na krepko, izrazito Opekovo besedilo. To velja danes, ko nam tako zelo primanjkuje dobrih besedil, posebej poudariti. Da ima tudi skladatelj s takimi besedili, ki kar kričijo po muziki, lažje delo, je razumljivo. V glasbenem delu prevladuje krepek, odločen izraz brez kake čustvene primesi, kar tudi ustreza vsebini pesmi. Za izvajanje bi označil skladbo kot srednje težko. Za pevski del bo bolj prikladen glas dramatičnega značaja in velike prodornosti. Skladbo solistom priporočamo.

M. Tome.

Gojmir Krek: **Samospevi s spremljevanjem klavirja.** Kot opus 8, 34 in 36 so izšli v samozaložbi nadaljnji trije sešitki dr. Krekovih samospevov, ki nadaljujejo vrsto že v zadnji številki našega lista ocenjenih samospevov. Sešitek 4 obsega štiri samospeve in stane 16 din, sešitek 5 šest samospevov (20 din), sešitek 6 pa štiri samospeve (18 din). Že v zadnji oceni omenjene značilne prednosti Krekovega skladanja

veljajo tudi za te sešitke v polni meri. Poudaril bi samo to, da skuša skladatelj pri vsaki pesmi iznajti značilen melodičen ali ritmičen motiv, ki ga potem kot važen gradbeni činitelj smotrno izrabljuje v teku skladbe. Zato mu ni skladba le zaporedno nizanje akordov brez prav utemeljene zveze, ampak iz najmanjših sestavnih delov smotrno zgrajena stavba. Med posebno posrečene skladbe bi štel one v šestem sešitku, ki imajo za podlago Zmaj Jovan Jovanovičeva besedila, ki jih je poslovenil Alojz Gradnik.

Ako pregledujemo slovenske samospeve, ki pravkar izhajajo, pa tudi tiste, ki so v lepem številu izšli v zadnjih letih in desetletjih, imamo samo to željo, naj bi se te skladbe tudi izvajale. Glasbene šole, ki vzgajajo naš pevski naraščaj, so v prvi vrsti poklicane za to. Nimam vpogleda v notranje delo teh šol, vendar se mi zdi, po nastopih na koncertih in v radiu sodeč, da posvečamo domačim samospevom vse premajhno pažnjo. Že po vojski so izšle zbirke samospevov, ki jih komaj kdaj srečamo na sporedih pevskih nastopov. Pa bi vendar dale te zbirke v zvezi z izdajami starejših avtorjev dovolj materiala za pevski študij od začetne pa do najvišje stopnje. Le zbrati bi jih moral kdo in opozoriti nanje učence, morda tudi učitelje. Tako bi polagoma zginitile s sporedov že stokrat slišane in prelete skladbe tujih avtorjev, ki glasbeno niso niti posebno pomembne. Čemu bi segali v panogah, v katerih imamo zadosti dobrih domačih skladb, po tujem, pogosto manjvrednem blagu? Bodimo slovenski ne samo po besedah, po naslovih in napisih, ampak predvsem po srcu in po duši, pa tudi po znanju in poznanju slovenskih del!

M. Tome.

A. Ma v : *Missa juvenum nostrorum* za štiriglasen moški zbor z orglami. Partitura stane 16 din, glasovi so po 4 din. Maša je lep prispevek k cerkvenoglasbeni literaturi za moške zборе. Pisana je harmonično prozorno, glasovi lepo, dosledno tečejo. Tudi značilne posebnosti moškega zbora so, zlasti kar se tiče basovskih leg, dosti dobro izrabljene. Poleg izrazitih harmoničnih mest dobimo tudi gladko tekoče polifone odstavke in celo kratke recitativne vložke (konec v *Credo*). Pri »*Sanctus*« so po široko izpeljanih začetnih taktih naslednji takti pri »*Domine Deus*« skoraj v prevelikem nasprotju; bolje bi bilo, če bi skladatelj razpredel prvo misel. Pri »*Agnus Dei*« je začetek nekoliko nejasno pisan; najbrž bo treba orgelsko spremljavo igrati oktavo nižje (isto na koncu druge vrste). Mašo moškim zborom priporočamo.

M. Tome.

Mihelčič Slavko : *Samospevi*. Samozaložba. Maribor 1939. Zbirka obsega tri pesmi. Prva (Večerna pesem) je zložena na Grudnovo besedilo, druga (Polžek) na belokrajinsko narodno, tretja (Uspavanka) pa na Goriškovo besedilo. Skladbe se muzikalno gibljejo v slogu moderne Osterčeve šole. Za izvajanje so dokaj težke, posebno na mestih, kjer nudi klavirska spremljava manj opore pevskemu glasu. Morda se bodo pevci-solisti še najraje lotili druge (Polžek), ki je jasna v izrazu, prozorna v spremljavi in neproblematična v obliki. Prva na primer skuša na kratkem prostoru reševati preveč problemov, kar velja zlasti za klavirski del; v velikem nasprotju z njim je pevski glas, ki je zelo preprost. Pevcem, ki se ne strašijo skladb, na prvi pogled drznih in morda celo odbijajočih, zbirko priporočamo.

M. Tome.

Antun Dobronić : *Slavenska misa* (*Missa slavica*) za troglasen moški zbor z orglami. Samozaložba. Skladba je na prvi pogled nekoliko tuja. Če se pa pazljivo pogledimo v originalni Dobronićev slog, jo vedno z večjim zanimanjem pregledujemo. Dobronić zelo rad uporablja prazne trozvoke, stranske septakorde, podvojitve orgelskega dela desne roke v levi roki, tudi v dvoglasju, dalje ljubi hitre, nepripravljene modulacije, nagle spremembe takta. Vse to so le zunanja izrazna sredstva, s katerimi dosega skladatelj lepe učinke. Vendar se zdi, da skladba na mnogih mestih nekam v zraku visi, morda zaradi pomanjkanja izrazitih osnovnih tonov. Maša ima dvojni tekst: latinski in staroslovenski, kar ponekod otežuje ritmičen pregled (*Credo*!) in tudi napačnim naglasom se je večkrat težko izogniti. Orgelski in pevski del sta zelo samostojno izpeljana. Izvirna skladba bo boljšim moškim zborom dobrodošla.

M. Tome.

L. Mav: Zdrava Marija. 3 pesmi za sopran-solo, mešani zbor in orgle. Ljubljana 1939. Odobril škof. ordinariat v Ljubljani 14. septembra 1939, št. 4169. — Te tri Mavove Marijine pesmi so tako zložene, da se morejo peti kot samospievi kakor tudi z zborom; v prvem primeru prevzamejo orgle vlogo zbora. V vseh treh ima solist glavno besedo. Prva pesem »Moja skrivnost« je daljša razvita pesem premišljevalnega značaja, ubrana v rahlih strunah in z globokim občutjem. Drugi dve sta krajši, pa tudi topli, krepki in zasnovani v lepi gradaciji. Lahko rečemo, da tudi Mav sam kot tak skladateljsko očitvidno napreduje. Partitura te njegove izdaje stane 16 din, zborovski part 4 din. Pesmi priporočam. St. Premrl.

Matija Tome: Druga slovenska maša za mešani zbor in orgle. Odobril škofijski ordinariat v Ljubljani dne 26. avgusta 1939, št. 3522. Ljubljana 1939. Samozaložba. Opalografiral Roman Pahor, Zapuže (Ljubljana). — Prvo svojo slovensko mašo je Tome izdal l. 1932. Bila je glasbeno delo prve vrste, toplo sprejeta povsod in izvajana z uspehi doma in v tujini. Druga njegova slovenska maša, ki je pravkar izšla, za prvo nič ne zaostaja; je prav tako prvovrstna cerkvenoglasbena umetnina, imponujoča v celoti kakor v posameznih delih, ki so: Vstop, Slava, Evangelij, Darovanje, Svet, Po povzdigovanju, Jagnje božje, Po obhajilu in Konec. Besedila so od raznih naših pesnikov oziroma pesnic: M. Elizabete, Gr. Malija in Ksaverja Meška. Ta Tomčeva maša se v glasbenem oziru odlikuje predvsem že po odlični, povsem jasni in trdni zgradbi, pa bodisi da je skladba pretežno harmoničnega ali kontrapunktičnega značaja. Vstop je široko zasnovan; raste polagoma iz tal in se strogo tematično in živahno razpleta. Slava ima orgelski uvod in je pevsko bolj strnjena, oblikovno dvodelna s podaljškomo. Evangelij uvede kratka, nežna kadenca. Prvi del pojo basi, potem tenorji, lahko tudi solisti; v drugem delu povzame zbor z novo melodijo, zraslo iz prvotne teme, ki se proti koncu deloma povrne. Glasba je harmonično in modulacijsko pestra, splošno pa jako mirna in iskrena. Darovanje je zloženo vseskozi kontrapunktično, deloma fugirano, deloma imitatorično v gladkem, neoporečnem toku in je brezdvomno dragocen biser te maše. Krepak, jedrnat, kratek je Svet. Po povzdigovanju si pevsko porazdelita bas (solo) in zbor. Preprostost v zunanjem pogledu se družijo s pristno pobožnim občutjem. Jagnje božje poje ob sočnem, deloma ritmično mikavnem spremljanju alt (solo), nakar povzame prvotno melodijo zbor in jo dosledno razvije v dolžini osmih taktov, ki pa so v $\frac{3}{4}$ meri vredni za 16 tričetrtinskih. Po obhajilu je zelo izvirna skladba, ki na svojski način podčrtava v orgelskem delu altov solo, ki ga v drugi polovici zbor prinese primerno preurejenega, skupinsko pa prvemu delu natanko odgovarjajočega. Konec sliči slovesni cerkveni koračnici, ki jo prične orgle, nato pa zbor. Prvotni tema se v skladbi štirikrat ponovi in jo dela na ta način čim enotnejšo in značilnejšo. Orgle spremljajo zbor v polnih, mogočnih akordih in se na koncu dvignejo do največje, na orglah možne moči. — To bi bil kratek opis in oris te maše, ki je v resnici znamenita in mojstrska. Cena partituri je 20 din, glasovi so po 4 din. St. Premrl.

Matija Tome: Sree žari in ljubezni. 9 pesmi v čast prosv. Srcu Jezusovemu za mešani zbor. Samozaložba. Odobril škof. ordinariat v Ljubljani 21. avgusta 1939, št. 3638. — Te pesmi so v vsakem oziru izborne: zelo pevne, ne težke, a vse z zdravim, krepkim in plemenitim glasbenim jedrom. Oblikovno dosledno izpeljane. Ugajale in brezdvomno pele se bodo kar druga za drugo. Jako značilni in ljudsko nadahnjeni ste: št. 3, 4; slovesni št. 2, 6; izrazito umetni z daljšim sopranskim oz. tenorskim solom št. 8 in 9. Št. 7 se pa glasi kakor resen koral: najprej moški, potem mešani zbor. Zbirko zelo priporočam. St. Premrl.

L. Mav: Tri Marijine za moški zbor. 1939. Odobril škof. ordinariat v Ljubljani 14. septembra 1939, št. 4169. Samozaložba. Prva dva zbora sta oblikovana dvodelno, po značaju sta živahna, vsebinsko mikavna; tretji je kratek, mirno tekoč. Pevsko so vsi trije hvaležni in priporočila vredni. Cena 4 din. St. Premrl.

Razne vesti.

Orglarska šola Cecilijinega društva v Ljubljani je šolsko leto 1939/40 pričela 25. septembra. Šolo obiskuje letos 23 učencev: 12 drugoletnikov in 11 tretjeletnikov. Poučuje 9 učiteljev: ravnatelj Stanko Premrl harmonijo (II) in orgle, prof. Anton Anžič verouk in cerkvenoglasbeno liturgiko, prof. dr. Anton Dolinar zgodovino cerkvene glasbe, kontrapunkt in nauk o instrumentih, prof. Adolf Gröbming fiziologijo in fonetiko, glasbeni diktat in vežbanje glasu, stolni dekan dr. France Kimovec harmonijo (I), koralno in figuralno petje in pevovodstvo, združni revizor Anton Lesjak združno knjigovodstvo, šolski upravitelj Leopold Paljk lepomiselnost in pravopis, gospa Zora Šonc klavir, regenschori Ivan Zdešar orgle.

Letos obhajamo 130 letnico rojstva narodopisca, jezikoslovca in narodnega buditelja Matija Majarja Ziljskega, rojenega 7. februarja 1809 v Goričah v Ziljski dolini in umrlega 31. julija 1892 v Pragi. V glasbenem oziru je pomembna njegova zbirka nabožnih narodnih pesmi iz raznih slovenskih krajev. Izdal jo je l. 1846. v Celovcu kot prvo v gajici tiskano knjigo na Koroškem pod naslovom »Pesmarica cerkvena«, ki vsebuje 81 pesmi in posebej Napeve za orgle k pesmarici cerkvenej. Pesmarica je izšla l. 1852. drugič. — V Ljubljani se je vršil o priliki Majarjeve 130 letnice njemu posvečen prosvetni večer.

Slovenskega virtuozna na kontrabas Blaža Fišerja, ki je bil rojen 28. januarja 1860 v vasi Plat pri Rogaški Slatini in umrl star komaj 29 let — 27. julija 1889 na Dunaju v bolnišnici, se je spomnil v daljšem članku v »Slovenec« 12. septembra t. l. mariborski profesor Hinko Družovič. Fišerja so starši prvotno določili za krojaško obrt, ki se je učil dve leti, pri tem pa vedno mislil, kako bi se mogel posvetiti glasbi. Kajti že kot šolar na enorazrednici v Št. Petru v Medvedovem selu 1867—1873 in kot ministrant je kazal izredno veselje in darovitost za glasbo. Kupil si je stare gosli in se na njih vežbal. V letih 1876—1879 ga najdemo kot pomočnika stolnega cerkovnika v Mariboru, zraven pa se je zanimal za vse, kar je v zvezi z glasbo. Po naročilu škofa M. Stepišnika je Fišerja vzel v šolo takratni stolni organist Peregrin Manih in ga poučeval klavir, orgle in gosli. Sam pa se je učil tudi citer. Končno se mu je posrečilo priti na dunajski konservatorij in sicer ga je ravnatelj I. Hellmesberger sprejel na prosto mesto, združeno z malim štipendijem. Kot glavni predmet si je Fišer izbral kontrabas. Poučeval ga je prof. Fran Simandl. V petih letih je Fišer dovršil konservatorij in dobil 15. julija 1884 odhodnico s hvalevredno oceno. Začel se je pripravljati na poklic koncertnega kontrabasista. Nastopal je ob raznih prilikah na Dunaju, nato pa s samostojnimi koncerti. Prvega je dal na Dunaju 22. marca 1888 skupno z našim opernim pevcem Pogačnikom. Potem je sodeloval pri koncertu Glasbene Matice v Ljubljani 8. julija 1888. Nato v Mariboru 3. decembra na koncertu Filharmoničnega društva. 13. januarja 1889 je priredil v Ljubljani samostojni koncert. Koncertiral je še v Karlovih varih, Topliceah, Varšavi in Zagrebu. — Fišerjevo rahlo zdravje in njegovi preveliki telesni naporji so žal tega izredno zmožnega slovenskega glasbenika prezgodaj položili v hladni grob. — Danes živita še dva Fišerjeva brata: Jernej, ki je samostanski brat pri oo. minoritih na Dunaju, in o. Marko, kn. škof, svetnik in gvardijan kapucinskega samostana v Studencih pri Mariboru.

Ljubljanska opera je kot prvo delo te sezone uprizorila Goldmarkovo opero »Sabska kraljica«. Nadalnji na novo naštudirani in izvajani deli sta Massenetova opera »Žongler Matere božje« in Leharjeva opereta »Kjer škrljanček žvrgoli«.

Kot poseben pevovodja je na ljubljanski operi nastavljen g. Rado Simoniti, ki je do sedaj deloval v Splitu kot zborovodja glasbenega društva »Tomislav«.

Naša rojaka operna pevec Marijan Rus in Anton Dermota sta imela velik uspeh na dunajski operi v Rossinijevem »Seviljskem brivcu«. Poleg njiju se je pohvalno izkazal tudi Hrvat Stanoje Jankovič.

Nove skladbe. Ciril Pregelj je izdal v samozaložbi koračnico za klavir »Pozdrav Rogaški Slatini«. — Danilo Cerar je izdal kot rokopis skladbo »Ženili se bomo«. Naslovljena je kot opereta, a je le komični prizor. — Lovro Hafner je izdal »Dva samospetava«. Te skladbe nam niso bile poslane v oceno, zato jih samo mimogrede omenjamo.

Umrli je 26. oktobra v ljubljanski bolnici zaslužni šolnik, glasbenik in skladatelj g. Ivan Sprachmann, profesor v pokoju, star 66 let. Bil je najprej organist in pevovodja, nato koralist in organist v Djakovem, učitelj, od 1920 dalje profesor na učiteljskišči, nazadnje v Mariboru. Kot skladatelj je izdal nekaj cerkvenih in svetnih skladb pod imenom Janko Grudnik. Bil je blag mož. Naj počiva v miru!

Bivši ravnatelj celjske orglarske šole in skladatelj g. Karel Bervar je obhajal te dni 75letnico rojstva. K jubileju mu prav iskreno čestitamo.

Izšle so tri Mavove obhajilne za moški zbor.

G. Danilo Cerar je nastavljen za učitelja glasbe na klasični gimnaziji v Ljubljani.

Bivši ravnatelj ljubljanske opere g. Mirko Polič je bil nastavljen kot dirigent belgrajske opere. Vodi pa še dalje pevski zbor Glasbene Matice v Ljubljani kot njegov glavni pevovodja.

Lajovčeva nagrada. Ljubljanska Glasbena Matica je ob 60letnici skladatelja Antona Lajovca ustanovljeno nagrado v znesku 1000 dinarjev razpisala že drugič. Zanj potegovati se smejo samo gojenci drž. konservatorija odnosno srednje glasbene šole in glasbene akademije v Ljubljani. Nagrada za l. 1939 je določena za stavek, zložen za godalni orkester, nagrada za l. 1940 pa za najboljši mešani zbor. Čas vlaganja do 1. maja 1940, nagrada se bo podelila na Vidov dan, 28. junija 1940.

Umrli je v Ljubljani g. Adolf Krušič, nižji godbenik v pokoju. Naj počiva v miru!

Anton Jobstova Slovenska maša, ki smo jo objavili v »Cerkvenem Glasbeniku« v 1.—2. številki 1936 in pozneje v nekaj sto izvodih dali ponatisniti, je tudi v drugič pošla Toliko na znanje vsem, ki bi jo utegnili še naročiti, da ne bo nepotrebnih naročil in odgovorov.

Matija Tomčev »Slovenski božič« izide v ponatisu.

POPRAVEK.

V »Slovenskem besedilu za gradual Kristusa Kralja« se je v zadnji številki na str. 160. za besedo »zemlje vse« vrinila vejica, ki smisel močno moti. Izbrisi jo!

LISTNICA UPRAVE.

Položnice smo priložili današnji številki vsem tistim naročnikom, ki naročnine za l. 1939. še niso poravnali — nekateri kljub ponovni terjatvi. Prosimo lepo, da naročnino (40 din) čimprej nakažejo. Tistim, ki lista do konca tega leta ne bodo poravnali, ga v prihodnjem letu ne bomo več poslali. — Za poravnavo naročnine za l. 1940. bomo priložili položnice prvi številki prihodnjega letnika.

NAŠE PRILOGE.

V današnji prilogi prinašamo Josip Kendov V Zakramentu za mešani zbor, primeren za božični čas, dve Alojzij Mavovi božični za mešani zbor, deloma za orgle, in Matija Tomčev moški zbor »Zdrava, morska zvezda«. Posamezni izvodi po 1 din se dobe pri naši upravi.

Izhaja kot mesečnik v dvojnih številkah. Cena listu z glasbeno prilogo vred 40 din, za dijake 25 din, za inozemstvo protivrednost 60 din letno. Uredništvo in upravništvo: Pred škofijo št. 12/I. — Odgovorni urednik lista in glasbene priloge in izdajatelj Stanko Premrl v Ljubljani. — Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani (Jože Kramarič).